

No Libro A Daniel No Pakatonngan so Paytābwan no Nya Libro

Nya libro a Daniel, ki myan dadwa partis na. No dāmo (1-6), ki maynamot di Daniel kan tatdo saw a rārayay na a babbaro a yapo do trībo no Joda. Naakaw sa a nabahod a naiyangay do nasyon a Babilonya do tawen a 605 B.C. (mana sakbay no kaiyanak ni Jeso-Kristo). Si Daniel kan rārayay na saw a mapodno do Dyos, ki nasōot sa a maynamot do kapanganohed da do Dyos (1:8-16, 3:1-30, kan 6:1-28).

Do kayanaw ni Daniel daw, tinorohan ni Āri Nebokadnessar so matohos a toray do syodad a Babilon a sintro no Babilonya maynamot ta myan sīrib kan panakabalin ni Daniel a yapo do Dyos a mangibahey so chakey na batahen no taytayēnep saw. (Tinongtong naw nagsīrbi ni Daniel a matohos a opisyalis do nakapangābak no nasyon a Persya so Babylonia.)

Naypirwa si Daniel a nangibahey di Āri Nebokadnessar so chakey na batahen no tinayēnep na saw (2:24-45 kan 4:19-33). Inbahey na paw chakey a batahen no kakamayaw a nagparang a naytolas so chirin saw do dyinyinaw no palasyo do kachimpo ni Āri Belsassar. (5:1).

No somarono a partis no nya libro (7-12), ki maynamot do inpaiparmata saw no Dyos di Daniel do taytayēnep. Do dāwri, laklakayan

dana si Daniel. Naparin saw parmata do tawen a mag-536 B.C.

Siraw parmataw a naipakatoneng di Daniel, ki padto sa an āngonchiw maparin do masakbayan do tanaya. Manma, nagparmata so apat a animal. Siraw animalaw, ki ladāwan dan nasnasyon a nagsarsarano a mangitoray, kan iyaw no kasday no bileg da (7:1-28).

No chadadwa naw a parmata na, ki iyaw tōro a karniro kan kalding (8:1-9:27) a siraw nasnasyon a Medya kan Persya.

No chatatdo naw a parmata na, ki maynamot do anghil a yapo do hanyit (10:1-11:45). Myan naibahey dya maynamot dyirad āri do ammyānan kan do abagātan a nasnasyon a Sirya kan Egipto.

As no manawdyi a parmata na, ki maynamot do chimpo no panongpalan (12).

No kasisitāan saw a birsikolo, ki 6:26-27.

No Naychakarwan no Nya Libro

Si Daniel kan rārayay na saw (1-6)

Siraw parmata a maynamot do masakbayan (7-12)

Daniel

No Kapachinanawo ni Daniel do Babilonya

¹ Do chatatdo naw a katawen no kapagāri ni Jehoyakim* a āri no Joda, nangay si Nebokadnessar a āri no Babilonya do Jerosalem, kan linakob naw nawri a syodad.

---

* **1:1 1:1** 2 Ār. 23:36-24:6; 2 Kron. 36:5-7

² Inparawat ni Āpo si Jehoyakim a āri no Joda do toray ni Āri Nebokadnessar kontodo kadwan saw a masantwan a longlongan a yapo do timplo no Dyos. Inyangay na sa[†] ni Nebokadnessar do timplo no dyos na do Babilonya,[‡] as pinangay na saw longlonganaw do pangapyanaw do timplo no dyos na.

³ Sinpangan na, binilin ni Āri Nebokadnessar si Aspenas a pangōlo dan opisyal na saw a iyangay na sa do palasyo kadwan saw dyirad naakawaw a nabahod a tawotawo a Israelita a yapo do kaliposan no āryaw no Joda kan yapo dyirad mabigbigbig saw a pamilya.

⁴ Machita a babbaro sa a abo pakapilāwan no inawan da kan matataer. Machita pa a malisto sa a makananawo do tabo a kīta no kinasīrib, nananawo sa a maganay, masiglat do kapakaāwat, kan kombini a magsīrbi do palasyo ni āri. As si Aspenas, ki inanawo na sa do kapaychirin kan kapaytolas dan taga Babilonya. §

⁵ Inbilin pa no āryaw a matorohan sa so kararaw a kanen kan palek a akmas maidasaraw a para do āryaw. Machita a mainanawo sa so tatdo a katawen. As katayoka na, machita sa a magparang do salapenaw no āri.

⁶ Siraw nya napidi, ki sa Daniel, Hananyas, Misael, kan Asaryas. Tabo sa, ki yapo do trībo no Joda.

[†] **1:2 1:2** No bata dan kadwan, ki “inyangay na saw kadwan a sibabahod kan kadwan saw a masantwan a longlongan.” [‡] **1:2 1:2** Mana “tana no Sinar.” Gen. 10:10; Sak. 5:11 § **1:4 1:4** Siraw taga Babilonya mana siraw Chaldean.

⁷ Tinorohan sa ni Aspenas so bayo a ngaran da. Beltesassar iyaw inpangaran na di Daniel, Sadrak di Hananyas, Mesak di Misael, as kan Abednego di Asaryas.

⁸ Ki si Daniel, ki pinanggep na a dya laposan inawan naw a maynamot do kakan na so kanen mana palek a akmas dyiraw no āryaw. Dawa, nangdaw di Aspenas so palōbos a dyi na laposan inawan na.

⁹ As pinayparin no Dyos si Apenas a mahwahok kan māsisyen di Daniel.

¹⁰ Ki binata ni Aspenas di Daniel a kāna, “Mamo akwaya di āpo a āri ko a nangikeddeng so kanen kan inomen mo. Ta an maboya naymo a gomolang kan siraw kadwan saya babbaro a kasādar mo, imonchiw mapagdilikādo so oho ko di āri.”

¹¹ Sinpangan na, inchirin ni Daniel do manyidechidebaw a tinongdo ni Aspenas a mangaywan da Daniel, Hananyas, Misael, kan Asaryas a kāna,

¹² “Sintiren mo pa yamen do irahem no asa poho a karaw. Tod mo pa yamen a torohan so yapod rakakaranen kan ranom a inomen namen.

¹³ Sinpangan na, ipariho monchiw langa namen do langa daw no kadwan saya a babbaro a komninan so akmas kanen naw ni āri. Dāwrinchi, parinen mo dyamen a pachirawatan mo chakey mwaw sigon do kapakaboya mo.”

¹⁴ Nakey manyidechidebaw do binataw ni Daniel a sintiren na sa do irahem no asa poho a karaw.

¹⁵ Katayoka no asa poho a karaw, maboya na a masalsalon-at kan mayīyit sa kan tabo babbaro a komninan so akmas kanenaw ni āri.

¹⁶ Dawa, inyangayan na pa saba no manyidechidebaw so kanenaw kan palekaw a nairanta a para dyira, kan tinorohan na sa so yapo do rakarakanen.

¹⁷ As siraw nya apat a babbaro, ki tinorohan na sa no Dyos so kapakatoneng kan kapakaāwat do tabo a kita no kapachinanawo kan kinasīrib. Narohnwan pa a myan kapakaāwat ni Daniel do tabo parmata kan taytayēnep saw.

¹⁸ Do katayoka danaw no naikeddeng a chimpo, do inbilinaw no āri a machita a maiyan-gay saw babbarwaw do salapen na, inyangay sa ni Aspenas a pangōlo dan opisyalaw di Nebokad-nessar.

¹⁹ Kinasarīta sa tabo no āryaw, ki abaw nadongso na a maipariho da Daniel, Hananyas, Misael, kan Asaryas. Dawa, napasdep sa a magsīrbi do āryaw do palasyo.

²⁰ As do kāda kapanahes no āryaw dyira may-namot do kinasīrib kan kapakaāwat, ki nachich-wasan na a pay-asa pohwen daw kaganaganay da kan tabo magmadmādyikaw* kan mammālad a myan do intīro a pagāryan na.

²¹ Tinongtong ni Daniel nagsīrbi di āri a manda do nanōma a tawen no nakasākop ni Syros a impirador no Persya so Babilonya.†

---

* **1:20 1:20** Gen. 41:8; Eks. 7:11 † **1:21 1:21** 2 Kron. 36:22-23; Ers. 1:1-3

2

No Kapaytayēnep ni Nebokadnessar

¹ Iyaw chadadwa naw a katawen no kapagāri ni Nebokadnessar, iya, ki naytaytayēnep. Chinariribok na, kan nakapakaykaycheh aba.

² Do dāwri, inpatawag na saw magmadmādyik saw, mammālad saw, manolib saw, kan siraw manalādo saw tan ibahey da dya an āngo saw tinayēnep naw. Nangay sa kan naytēnek do salapenaw no āryaw.

³ Binata no āryaw dyira a kāna, “Naytayēnep ako, as chariribok ko chakey na batahen.”

⁴ Do dāwri, tominbay saw manalādwaw do kapaychirin a Aramaik* a kon da, “Mo āpo āri, mābyay ka pakono a magnanayon! Ibahey mo pa dyamen a pachirawatan mo iyaw tinayēnep mwaya, as ibahey namen anchi dyimo an āngo chakey na batahen.”

⁵ Initbay no āryaw dyira a kāna, “Nyaw pangeddeng ko: an dyi nyo a ipakatoneng dyaken natayēnep kwaw kan āngo chakey na batahen, ipasagsag konchi inyo, kan payparinen konchiw bahabahay nyo a mawpopo a bonton.

⁶ Ki an maibahey nyo dyaken iyaw tayēnep kwaw kan āngo chakey na batahen, marawat nyonchi dyaken rigālo saw kan gon-gona saw kan rakoh a dāyaw. Dawa, ibahey nyo dyaken iyaw tayēnep kwaya kan āngo chakey na batahen.”

⁷ Inatbay darana a kon da, “Ipalōbos mo pa mo āri a matonngan namen a pachirawatan mo

---

* **2:4 2:4** Gagāngay a maychirin sa do āri so chirin a Aramaik. Aramaik, ki nagistayan pariho kan Hebreo a kapaychirin.

iyaw tayēnep mwaw, as ibahey namen anchi an āngo chakey na batahen.”

⁸ Do dāwri, binata no āryaw a kāna, “Na, sigorādo a chapatak ko a mangbalabalay kamo, ta madlaw nyo a oyod no naikeddeng ko.

⁹ An dyi nyo a ipakatoneng dyaken iyaw tayēnep kwaw, asa lang maikeddeng ko dyinyo. Nagtotōlagan nyo mangibahey dyaken so bay-ataw kan makaallilaw saw a chirin, ta hahawen nyo a mabaliwan anchiw kayayan nyo. Dawa, ibahey nyo tayēnep kwaw, kan matonngan konchi a makaibahey kamo so chakey na batahen.”

¹⁰ Inatbay dan manalādo saw a kon da, “Abaya polos tawo do tanayaw makaparin so akdawen mwaya mo āpo āri. Ta abo paw āri a aran maypāngo so kabileg kan katoray iyaw nangdaw so komwan dyirad aran sino a magmadmādyik, mammālād, mana manalādo.

¹¹ Iyaw akdawen mwaya mo āpo āri, ki taywara a malidyat. Abaw makaipakatoneng dyimo an dya siraw dyos, kan machiyan saba do tawotawo.”

¹² Maynamot do nyaya a inbahey da, taywara a kasoli ni āri. Inbilin na a maipadiman sa tabo mamasīribaw† do Babilonya.

¹³ Dawa, naiwaras pangeddeng a maipadiman sa tabo mamasīrib a mahahakay. Myan pa saw natoboy a chichwasen da sa Daniel kan rārayay na saw tan maipadiman sa.

---

† 2:12 2:12 Siraw mamasīrib, ki mairāman sa tabo magmadmādyik, mammālād, manolib, manalādo, kan mangipataros.

14 Sinpangan na, do nakawaraw ni Arioch a komander dan taga-bantayaw no āri a nangay a mangipadiman siras mamasiribaw no Babilonya, siaannad si Daniel a naychirin dya so nainsiriban.

15 Inyahes na di Arioch a opisyal no āryaw a kāna, “Āngo ta iyaw pangeddeng no āri, ki taywara a marahmet?” Do dāwri, inpakatoneng ni Arioch di Daniel naparinaw.

16 Do dāwri, nangay si Daniel do āryaw, as nangdaw dya so dēkey a chimpo tan maparin nanchi a ibahey an āngo chakey a batahen no tayēnep naw.

17 Sinpangan na, somnabat si Daniel kan inpakatoneng naw naparinaw dyirad rārayay naw a sa Hananyas, Misael, kan Asaryas.

18 Inbahey na dyira a machikakaāsi sa do Dyos no hanyit, kan mangdaw so chakey na batahen no nya palīmed tan dya madiman kan siraw rārayay naw a pakairāmanan dan kadwan saw a mamasirib do Babilonya.

19 Do dāwri met a ahēp, naipakatoneng di Daniel do parmata iyaw palīmedaw. Nagdaydāyaw si Daniel do Dyos no hanyit.

20 Binata na a kāna,
“Madaydāyaw pakono iyaw ngaran no Dyos a nāw na abos pandan.

Kinasirib kan panakabalin, ki dyira na sa.

21 Tādyan na saw ōras kan chimpo.

Patneken na saw āri, kan pakarohen na sa.
Itoroh naw kinasirib dyirad masirib,
kan kapakatoneng dyirad myan so kapakaawat.

- 22 Ipakatoneng na saw marahem a palimed.
 Chapatak naw myan do kasaryan,
 kan myan dyaw sēdang.
- 23 Dyimom Dyos dan aāmang ko,
 magyāman ako kan magdaydāyaw ako dy-
 imo,
 ta intoroh mo dyaken kinasīrib kan bīleg.
 Inpakatoneng mo dyaken inakdaw namen
 dyimo,
 ta inpakatoneng mo dyamen tayēnepaw no
 āri.”

No Chakey na Batahen no Tayēnepaw

24 Sinpangan na, nangay si Daniel di Arioch a naitongdo no āryaw a mangipadiman siras mamasīribaw no Babilonya. Binata na dya a kāna, “Dimanen mo sabaw mamasīribaw no Babilonya. Iyangay mo pa yaken do āryaw, kan ibahey konchi dya an āngo chakey na batahen no tayēnep naw.”

25 Nakalyalisto si Arioch a nangiyangay si Daniel do salapenaw no āryaw, kan binata na dya a kāna, “Nakachichwas ako so mahakay dyirad naakaw saw a yapod Joda a maparin a mangipakatoneng dyimom āri so chakey na batahen no tayēnep mwaw.”

26 Inyahes no āryaw di Daniel a napangaranan pa so Beltesassar a kāna, “Maparin mori a ibahey dyaken natayēnep kwaw kan iyaw chakey naw a batahen?”

27 Inatbay ni Daniel āryaw a kāna, “Abaw mamasīrib a mahahakay, mammālad, mag-madmādyik, mana manalādo iyaw maparin a

mangibahey dyimom āri so palīmed a inakdaw mo.

²⁸ Ki myan Dyos do hanyit a mangipakatoneng siras palīmed. Naipakatoneng narana dyimom Āri Nebokadnessar an āngo maparin anchi do manawdyi sa a araw. No tayēnep mo kan siraw parmata mo a nagparang do aktokto mo do kayan mo a naypoktad do katri mo, ki nya saya:

²⁹ “Do kapaypoktad mom āri do katri mo, nagparang do aktokto mo myanaw do masakbayan. As no mangipakatonengaw siras palīmed, ki inpakatoneng na dyimo an āngo maparin anchi.

³⁰ An yaken, naipakatoneng dyaken nya palīmed maynamot aba ta arwaro kinasirib ko kan kadwan saw a sibibyay a tawotawo, an dya tan mapatakan mo chakey na batahen mo āpo āri, kan tan maawātan mo myanaw do aktokto mo.

³¹ “Nakaboya ka mo āpo āri so myan a naytēnek do salapen mwaw a mawhas a istatwa a taywara so kasileng, kan makamwamomo so langa.

³² No oho no istatwaw, ki naporin do pōro a balitok. No barōkong kan tachay na sa, ki naporin sa do pirak. No bodek kan pā na saw, ki tombāga.

³³ Siraw pandang naw, ki pasek. Iyaw kokod naw, ki myan partis na a pasek kan myan partis na a damili.

³⁴ Do kachidehideb mwaw sya, myan nakteb a bato a dya pinarin no tanoro no tawo. Tinopakan naw istatwaw do yananaw no kokod na a naporin do pasek kan damili, as kan nahomek.

³⁵ Sinpangan na, iyaw pasekaw, damiliyaw, tombāga, pīrak, kan balitokaw, ki naychapsapsa sa a tabo, kan nayparin sa akmay tahep do pangirkan do chimpo no rayon. Insayaw na sa no salawsaw a abo polos nabidin. Ki iyaw batwaw a nangtopak so istatwaw, ki nayparin a rakoh a tokon a nangpon so intīrwaya a tana.

³⁶ “Nyaw tayēnep mwaw. As changori, ibahey namen‡ dyimom āri iyaw chakey na batahen.

³⁷ Imom āri, ki āri dan ar-āri. No Dyos no hanyit, ki tinorohan naymo so pagāryan kontodo kapagtoray, kabīleg, kan kadāyaw.

³⁸ Do aran dino a yanan dan tawotawo, bolaw a animal, kan manomanok do tohos, ki inparawat na sa do tanoro mo a napayparin dyimo a mangitoray dyira tabo. Imo iyaw ohwaw a balitok.

³⁹ “No somarononchi dyimo, tombod anchiw matarek a pagāryan a mabwabodis kan pagāryan mo. As tayokaw nya, ki myan panchiw chatatdo na a pagāryan a tombāga a mangitoray anchi do intīrwaya a tana.

⁴⁰ As myan panchiw chapat na a pagāryan a akmas kayitaw no pasek. Ta no pasek, ki mangapsapsa kan manghomek so tābo. Komwan anchi a mangrārayaw so tabo nanma saw a pagāryan.

⁴¹ Akmas kaboya mo so kokod saw kan siraw kakamay naw do kokod a myan so partis a damili kan myan so partis a pasek, komwan anchiw kapaycharwa no pagāryan. Ki myan panchiw

---

‡ **2:36 2:36** Inosar ni Daniel, “namen,” ta chakey naba a ipangas do āryaw.

kadwan a kayit no pasekaw a akmas kaboya mwaw so pasek a nachisagel do damili.

⁴² As siraw kakamayaw no kokod na a myan so partis a pasek kan myan so partis a damili, komwan anchiw nya a pagāryan a myan kahnyan na kan kaydamnayan na a mahomek.

⁴³ Akmas kaboya mo pa so pasek a nachisagel do damili, komwan anchiw tawotawo a machisagel do kapaychachabahay da. Ki nāw daba a māsa a akmas dyaw a kapaysin-adket no pasek kan damili.

⁴⁴ “Do chimpo danchi no nawri sa a ar-āri, iyaw Dyos no hanyit, ki mapatnek anchi so pagāryan§ a dya polos a marārayaw, mana dya matokos do matarek a tawotawo. Iyanchiw nya pagāryan, mangapsapsa so tabo siras nawri a pagāryan, kan pachipandahen na sa, as kan iyanchiw maytēnek a abos pandan.

⁴⁵ Naboya mo lāyitaw a nakteb a yapo do tokon a dya pinarin no kakamay no tawo, kan inapsapsa na saw pasekaw, tombāga, damili, pirak, kan balitok. No mabīleg a Dyos, ki inpakatoneng na dyimom āri an āngo maparin anchi do masakbayan. No tayēnepaw, ki syrto. As iyaw chakey na batahen, ki matalek.”

⁴⁶ Do dāwri, naysasakeb do tana si Āri Nebokadnessar do salapen ni Daniel a magdāyaw dya, kan inbilin na a idātonan da so dāton kan isosohan da so insinso.

⁴⁷ Binata no āryaw di Daniel a kāna, “Oyodaya a iyaw Dyos mo, ki Dyos dan dyos kan Āpo dan

---

§ 2:44 2:44 Dan. 7:27; Pal. 11:15

āri, kan mangipakatoneng so palīmed saw, ta namarin mo a inparang nya palīmed.”

⁴⁸ Sinpangan na, pinatnek no āryaw si Daniel do matohos a saad, kan rinigālwan na so maboslon. Pinayparin na pa a mangitoray do intīro a probinsya a Babilonya* kan pangōlo no tabo mamasīrib a mahahakay do sintro no Babilonya.

⁴⁹ As do nakapangdawaw ni Daniel, tinongdo no āryaw sa Sadrak, Mesak, kan Abednego a manyidechideb so probinsya a Babilonya, ranan kayan ni Daniel do palasyo no āri.

3

No Bilin a Kapagdaydāyaw do Balitok a Istatwa

¹ Napaparin si Āri Nebokadnessar so asa balitok a istatwa a sasyam a poho a kadapan so katohos kan sasyam a kadapan iyaw kawbong na. Pinatnek na do tanap do Dora do probinsya no Babilonya.

² Do nakatayoka naw, pinatawag ni Āri Nebokadnessar a maychipeh saw pangpangōlo, komisyonado saw, gobirnadador saw, kan siraw mamagbaga saw, trisoriro saw, hwis saw, hīpi saw, kan sira tabo kadwanaw a opisyalis do probinsya saw a mangay do didikasyon no istatwaw a pinatnek na.

³ Sinpangan na, naychichipeh sa tabo opisyalis saw do didikasyonaw no istatwa a pinatnek ni

---

* **2:48 2:48** No pagāryan, ki nabingaybingay sa a probinsya. As Babilonya, ki asa a probinsya.

Āri Nebokadnessar, kan naychatetēnek sa do salapenaw no istatwa.

⁴ Sinpangan na, iyaw pinakadangoy naw ni āri, ki kinalyak na inwaragāwag a kāna, “Nyaw no naibilin dyinyo a tawotawo do tabo nasnasyon kan kapaychirin:

⁵ Anchan madngey nyo ōni no tanggoyob,* pīto, tatdo a soli a nakakordas, lyra, arpa, kan tabo kadwan saw a kīta no pagtokaran, ki magrōkob kamonchi do tana a magdaydāyaw do balitokaya a istatwa a pinatnek ni Āri Nebokadnessar.

⁶ An sino dya magrōkob kan dya magdaydāyaw, ki insigīda a maipakbong do gomilgilāyab a apoy.”

⁷ Dawa, apāman a nadngey no tawotawo do tabo nasnasyon kan kapaychirin iyaw ōni daw no pagtokaran saw, ki nagrōkob sa tabo kan nagdaydāyaw sa do balitokaya a istatwa a pinatnek ni Āri Nebokadnessar.

⁸ Ki do dāwri, siraw kadwan saw a manalādo, ki nangay di āri, kan maylaylangetnget sa a napagatos siras Jodyowaw.

⁹ Binata da di Āri Nebokadnessar a kon da, “O āpo āri, mabyay ka pakono a magnanayon!

¹⁰ Naikeddeng mo, mo āri a aran sino a tawo a makadngey so ōni dan pagtokaran saya, ki machita a magrōkob sa kan magdaydāyaw do balitokaya istatwa.

¹¹ An sino dya magrōkob kan magdaydāyaw, ki maipakbong do gomilgilāyab a apoy.

---

* **3:5 3:5** Iyaw tanggoyob, ki olong no animal.

¹² Ari saw kadwan a Jodyo a tinongdo mo a manyidechideb do probinsya no Babilonya a sa Sadrak, Mesak, kan Abednego. Ikāso dabaw imo mo āri. Magsīrbi sabaw dyirad dyos mwaya mana magdaydāyaw do pinatnek mwaw.”

¹³ Do dāwri, do taywaraw a nakapakasoli ni Nebokadnessar dyira, inbilin na a iyangay da sa Sadrak, Mesak, kan Abednego. Dawa, inyangay da sa do salapen na.

¹⁴ Inyahes ni Nebokadnessar dyira a kāna, “Oyodori mo Sadrak, Mesak, kan Abednego a dyi kamo a magsirsīrbi dyirad dyos ko kan dya magdaydāyaw do balitokaya a istatwa a pinatnek ko?”

¹⁵ Changori anchan madngey nyo iyaw ōnyaw no tanggoyob, pīto, tatdo so soli a nakakor-das, lyra, arpa, kan tabo kadwan saw a kita no pagtokaran, magsagana kamo a magrokob kan magdayaw do istatwaya. Maganay nyaya. Amnan dyi kamo a magdaydayāw, mapayongeb kamo a insigīda do gomilgilāyab a apoy. Do dāwri, aryorīw dyos a makaisalākan dyinyo do tonoro ko?”

¹⁶ Tominbay sa Sadrak, Mesak, kan Abednego do āryaw a kon da, “O Āri Nebokadnessar, machita namen aba a ikalintegan inawan namen do salapen mo a maynamot do dyaya.

¹⁷ An maipayongeb kami do gomilgilāyab a apoy, iyaw Dyosaw a pagsirsīrbyan namen iyaw makaparin a mangisalākan dyamen do apoyaw, kan iyanchiw mangisalākan dyamen do tanoro mom āpo āri.

18 Ki aran dyi na isalākan yamen, alit na ipakatoneng namen dyimom Apo āri a magsirsirbi kami aba polos dyirad dyos mo saya, kan polos a dyi kami a magdaydāyaw do balitok a istatwa a pinatnek mo.”

19 Do dāwri, naypāngay nakapakasoli ni Nebokadnessar, kan naychadangedanget do soli na da Sadrak, Mesak, kan Abednego. Inbilin na a marobroban apoyaw tan maypapito so kakohakohat kan do sīgodaw.

20 Inbilin na pa dyirad kadwan saw a kayiyitan a soldādo do bōyot na a bahoden da sa Sadrak, Mesak, kan Abednego, as kapayongeb da sira do gomilgilāyabaw a apoy.

21 Dawa, nabahod sa a sikakagay, sipapan-talon, sitotorban,† kan kadwan pa a insōot da, as naipayongeb sa do gomilgilāyabaw a apoy.

22 Maynamot do kainget no bilin ni āri kan taywara a kakohat no apoyaw, iyaw gilāyabaw no apoy, nangdiman siras napayongebaw sa Sadrak, Mesak, kan Abednego.

23 Ki siraw nya tatdo, ki nasday sa do gomilgilāyab a apoy a nāw da sibabahod.

24 Do dāwri, naychihat a naytēnek si Āri Nebokadnessar do kigtot na, kan inyahes na dyirad mamagbaga naw a kāna, “Na, tatdo sabawriw pinayongeb taw a sibabahod do apoy-aya?”

Inatbay da a kon da, “Naon, mo āri.”

25 Ki binata ni āri a kāna, “Chiban nyo pa! Apat dana saya midibidi do apoyaya, kan nakawasak

---

† 3:21 3:21 Iyaw “torban,” ki manaro a lamit a machidibedibed do oho no mahakay.

saya a dya naan-ano. As iyaw chapat daya, ki akmayaw anak dan dyos.”

²⁶ Naypasngen si Āri Nebokadnessar do asdepanaw no gomilgilāyab a apoy, kan tinawagan na sa a kāna, “Sadrak, Mesak, kan Abednego a pachirawatan no Katotohosan a Dyos, mohtot kamo kan mangay kamo dya!”

Do dāwri, minohtot sa Sadrak, Mesak, kan Abednego a yapo do apoyaw.

²⁷ Naychichipeh saw pangpangōlo saw, komisyonado, gobirnador, kan mamagbaga saw di āri, as naboya da a siraw tatdwaw a mahahakay, ki naparoparo abaw inawan da. Abaw aran asa lang a boboh do oho da a nasalab. No kagay daw, ki naan-ano aba, kan abaw angot da a mayaaahob.

²⁸ Binata ni Nebokadnessar a kāna, “Magdaydayaw pakono Dyos da Sadrak, Mesak, kan Abednego a nanoboy so anghil na, kan insalākan na sa a pachirawatan na a nagtalek dya. Inkaskāso dabaw bilin ko, otro, ginanaganay da a inparawat byay da a madiman kan mabayaw a magsīrbi mana magdaydayaw do matarek a dyos malaksid do mismo daw a Dyos..

²⁹ Dawa, sichangori, ikeddeng ko a aran sino a tawotawo do tabo nasnasyon kan kapaychirin a maychirin so maikontra do Dyos da Sadrak, Mesak, kan Abednego, ki ipasagsag ko sa, kan payparinen ko bahabahay da a mawpopo a bonton, ta abaw matarek a dyos a makaisalākan so komwan.”

³⁰ Sinpangan na, pinatohos ni āri sa Sadrak, Mesak, kan Abednego do matwatohos a saad do

probinsya a Babilonya.

4

No Chadadwa Na a Tayēnep ni Nebokadnessar

¹ Inpaw-it ni Āri Nebokadnessar nya a tolas do tawotawo do tabo nasnasyon kan kapaychirin a omyan do tābo a tana: “Maypaypāngay pakono dyinyo talna kan kaasinsō.

² Chasoyot ko a ipadāmag dyinyo a maynamot dyirad pangilasīnan kan makaskasdāaw saw a pinarin no Katotohosan a Dyos para dyaken.

³ “Āngwa kabīleg dan pangilasīnan a ipaboyana.

Āngwa kabīleg dan makaskasdāaw a parinena.

No pagāryan na, ki abos pandan a pagāryan.

No kapagāri na, ki manda do tabo kapotōtan.

⁴ “Yaken si Nebokadnessar, ki myan kaydamnayan ko do palasyo kwaya, kan abaw chitahen ko kan maasinso ako na.

⁵ Ki do asa kahep, myan tinayēnep ko a nangamomo dyaken. Do nakapaypoktad kwaw do katri ko, nakaboyana ako so ladāwan sa kan parmata saw a nangbakebakel dyaken a nagparang do aktokto ko.

⁶ Dawa, inkeddeng ko a tabo a mamasīrib a mahahakay do Babilonya, ki maiyangay do salapen ko tan ipakatoneng da dyaken iyaw chakey na batahen no tayēnep kwaw.”

⁷ Sinpangan na, nangay saw magmadmādyik saw, mammālād saw, manalādo saw, kan siraw mamasīrib saw. Inbahey ko dyiraw no tinayēnep

kwaw, ki naipakatoneng daba dyaken no chakey na batahen.

⁸ Do kapanawdyan na, ki somindep si Daniel do salapen ko. (Iya, ki napangaranan so Beltesassar a kangarangan no dyos ko. Myan dya iyaw ispirito no masantwan saw a dyos.) Inbahey ko dyaw tinayēnep kwaw a kon ko,

⁹ “Imom Beltesassar a pangōlo dan magmadmādyik saw, chapatak ko a myan dyimo no ispirito no masantwan saw a dyos, kan abaw palimed a taywara malidyat dyimo. Nyaw tinayēnep kwaw, as kaibahey mo dyaken so chakey na batahen.

¹⁰ Nya saw parmata a naboya ko do kapaypoktad ko do katri ko: Chiniban ko asaw a kayo do hobok no tanaya. No kakarang naw, ki taywara a matohos.

¹¹ Nayparakoh kan naypahnyiw nya a kayo. No katohos na, ki nakarapit do kademdeman, as kan maboya do tabo do intirwaya tana.

¹² Mapipintas saw bohobohong na. Āro iyaw no asi na a manawob a kanen tabo. Nachisirong saw bolawaw a animal do sīrok naw, kan myan paw binahayan dan manomanok do sangasanga na. Tabo a parswa, ki nabyay sa do asi na.

¹³ “Do parmata saw a naboya ko do kapaypoktad ko do katri ko, ki naboya ko asaw a masantwan* a natoboy a gominchin a yapo do hanyit.

¹⁴ Nangagay so malyak a kāna, “Tonghen nyo kayowaya, kan tadāwen nyo sangasanga na saya.

---

* **4:13 4:13** Iyaw nya, ki asa anghil.

Pakarohen nyo saw bohobohong na, kan iwaris nyo saw asi na. Boyawen nyo saw bolaw a animal do sīrok naw kan siraw manomanok do sangasanga na saya.

¹⁵ Ki bidinen nyo do tana iyaw tohed† naw a nabedbed so pasek kan tombāga do katamtamkan.

“ ‘Nolay nyo iya a mabasa so apon a yapo do hanyit, kan nolay nyo iya a machipagyan dyirad bolaw saw a animal kan tametamek no tanaya.

¹⁶ Nolay nyo aktokto no katawo na a matādyan so aktokto no bolaw a animal. Nolay nyo pa iya a mahabasan papito a kakāwan.

¹⁷ “ ‘Iyaw naikeddengaw, ki inbahey dan nato-boy saw. On, sira a masantwan, siraw naychirin so tayoka danaw a naidisisyonan. Tan komwan, maparin dan tabo tawotawo a sibibyay a matonngan a iyaw Katotohosan a Dyos mangitoray siras pagāryan no tawotawo, kan itoroh na do aran sino a chakey na a aran dyirad kabobodisan so saad a tawotawo.’

¹⁸ “Nya tayēnep ko a yaken a si Āri Nebokadnessar, ki naboya ko. Changori mo Beltesassar,‡ ibahey mo na dyaken iyaw kailawlawag na, ta aba dyirad tabo a mamasīrib a mahahakay do pagāryan ko iyaw makaipakatoneng dyaken so chakey na batahen. Ki maparin mo, ta myan dyimo iyaw ispirito no masantwan saw a dyos.”

No Kailawlawag ni Daniel so Tayēnep

---

† **4:15 4:15** No ladāwan dya, ki si Āri Nebokadnessar. ‡ **4:18 4:18** Iyaw Beltesassaraya, ki si Daniel a mismo.

¹⁹ Sinpangan na, si Daniel a natawagan so Beltesassar, do dēkey a ōras, ki taywara a chinakigtot na, kan binakebakel no kapangtokto na. Ki binata ni āri dya a kāna, “Mo Beltesassar, palobōsan mwabaw tayēnep mana iyaw kailawlawag na a mangriribok dyimo.”

Ki tominbay si Beltesassar a kāna, “Mo āpo ko, maipākat pakono iyaw nyaya tayēnep dyirad mangipsokaw dyimo, as kan no kailawlawaganaw, ki dyira dan kabōsor mo!

²⁰ Iyaw kayo a naboya mo, ki nayparakoh kan naypahnyi. No katohos na, ki nakarapit do kademdeman, as kan maboya do tabo intīrwaya tana.

²¹ Mapipintas saw bohobohong na. Āro iyaw asi na a manawob a kanen tabo. Nachisirong saw bolaw a animal do sirok naw, kan myan binahayan dan manomanok do sangasanga na.

²² Imom āri, ki akma kas kayowaw a nayparakoh kan naypahnyi. On, naypabīleg ka, kan akma kay makarapit do kademdeman. No kapagāri mo, ki nyyatyat a manda do pachipandan no tanaya.

²³ “Sinpangan na, naboya mo asaw a masantwan a natoboy a gominchin a yapo do hanyit, kan batahen na a kāna, ‘Tonghen nyo kayowaya kan rārayawen nyo. Ki bidinen nyo do tana iyaw tohed na a nabedbed so pasek kan tombāga do katamtamkan. Nolay nyo iya a mabasa so apon a yapo do hanyit, kan nolay nyo iya a machipagyan dyirad bolaw saw a animal mandan mahabasan papito a kakawan.’

24 “Iyaw nyaw kailawlawagan no tayēnep mwaya mo āri, kan nyaw inkeddeng no Katotohosan a Dyos a maparin anchi dyimom āpo a āri ko.

25 Mapaksyat kanchi a machibawa do tawotawo, kan machipagyan kanchi dyirad bolaw saw a animal. Koman kanchi so tamek a akma siras bāka, kan mabasa kanchis apon a yapo do hanyit. Papitonchi a kakāwan homabas dyimo mandan matonngan mo a iyaw Katotohosan a Dyos mangitoray siras pagāryan no tawotawo, kan itoroh na do aran sino a chakey na.

26 Iyaw bilinaw a kabidin no tohed naw no kayo, ki nyaw chakey na batahen. Mapaybidinchi dyimo pagāryan mo anchan bigbigen mo a iyaw Dyos do hanyit, ki mangitoray do intirwaya a tana.

27 Dawa, mo āpo āri, omno pakono dyimo iyaw balākad kwaya. Machisyay ka na do gatogatos mo do kapamarin mo na so malinteg. Dichodan mo sīgod saw a marahet a dadakay mo do kāsī mo a somidong siras mapopobri. Ta aranchi a matongtong kaasinsō mo.”

No Katongpal no Tayēnep

28 Siraw nya sa a tabo, ki namarin di Āri Nebokadnessar.

29 Do nakapakahabas no dadwa poho kan dadwa a kabohan, do kayanaw ni āri a mayayam do atepaw no palasyo na do Babilonya,

³⁰ binata na a k̄ana, “Āngwa karakoh no syodad a Babilonya!§ Pinatnek ko nya do mabileg a panakabalin ko a pagyanan ko, kan do dayag no katan-ok ko.”

³¹ Madama pa a maychiychirin do kayan naw no t̄imek a yapo do hanyit a k̄ana, “O Āri Nebokadnessar, nyaw naikeddeng para dyimo: Iyaw no pagāryan mwaya, ki mapakaro dana dyimo.

³² Mapaksyat kanchi a machibawa do tawotawo, kan machipagyan kanchi dyirad bolaw saw a animal. Koman kanchi so tamek a akmay b̄aka. Papitonchi a kakāwan homabas dyimo mandan matonngan mo a iyaw Katotohosan a Dyos mangitoray siras pagāryan no tawotawo, kan itoroh na do aran sino a chakey na.”

³³ Do d̄awri, nanyeng a natongpal iyaw naibaheyaw a maynamot di Nebokadnessar. Napaksyat a nachibawa do tawotawo. Komninan so tamek a akmay b̄aka. Nabasa so apon inawan na a yapo do hanyit. Naypananaro iyaw no boboh na a akma danas boboh naw no kangkang, kan naypananaro saw koko na akmay koko no manomanok.

No Kapagdaydāyaw ni Nebokadnessar do Dyos

³⁴ Sinpangan na, binata ni Nebokadnessar a k̄ana, “Do katayoka no nawri a papito a kakāwan, tomnangay ako do hanyit, kan naybidi danaw kapangtokto ko a maganay. Indaydāyaw

---

§ 4:30 4:30 Myan syodad kan probinsya a mayngaran so Babilonya.

ko iyaw Katotohosan a Dyos, kan intoroh ko dāyaw kan dayag dya a iyaw mabyay a abos pandan.

“Ta no kapagāri na, ki abos pandan.

No pagāryan na, ki nāw na do tabo kapotōtan.

³⁵ Tabo tawotawo a omyan do tanaya, ki naibidang sa a bāli abo.

Parinen naw chakey na dyirad myan so bīleg do hanyit kan tawotawo do tanaya.

Abaw makaparin a makatengngel so tanoro na mana makaibahey dya a kāna, ‘Āngo pinarin mo?’

³⁶ “Do dāwri met, do nakapaybidi no kapangtokto kwaw a maganay, ki naybidi pa dyaken iyaw dāyaw kan tan-ok ko a para do dayagaw no pagāryan ko. Rinawat da yaken mamagbaga kan magtoray ko saw. Napatnek ako a minirwa do pagāryan ko, kan rakorakoh paw dāyaw ko kan nanmaw.

³⁷ Sichangori, yaken a si Nebokadnessar, idaydāyaw kan itan-ok ko iyaw Āri no hanyit. Ta tabo kaparin na, ki malinteg, kan nainkalintegan a tabo pariparinen na. An sino iyaw mapatohos so inawan na, maparin na a pabodisen.”

5

No Tolas do Dyindyin

¹ Do napahabas a chimpo, do naypisa namarin si Āri Belsassar* so rakoh a pasken para do asa rībo a mabigbigbig a tawotawo na, kan nachinom so palek dyira.†

² Do kayan naw a mininom ni Belsassar, inbilin na a mapahtot sa siras longlongan‡ saw a balitok kan pirak a sinamsam ni āmang na a si Nebokadnessar a yapo do timplo do Jerosalem tan paychaynoynoman da āri kan siraw mabigbigbigaw, babbaket na saw, kan siraw minabakes naw.

³ Do dāwri, inyangay da saw longlonganaw a balitok kan pirak a naakaw a yapo do timplo no Dyos do Jerosalem. As iyaw āryaw kan siraw mabigbigbigaw, siraw babbaket na saw, kan siraw minabakes naw, ki inosar da sa a ininoman.

⁴ Do kayan daw a naychaynoynom so palek, nagdaydāyaw sa dyirad dyos saw a namarin do balitok, pirak, tombāga, pasek, kayo, kan bato.

⁵ Nyiknyīnan a nagparang kakamay saw no tanoro no asa tawo, kan naytolas do malinisaw a siminto a dyindyin no palasyo do masngenaw do padatokan daw so soho. Naboya no āryaw tanorwaw ranan na a maytoytolas.

⁶ Do dāwri, nagbāliw rōpa no āryaw a naysosohaw. As do taywaraw a nakāmo na, naydodok-

---

* **5:1 5:1** Do nakadimanaw ni Āri Nebokadnessar, no somnaro a nadotokan a āri do Babilonya, ki si āri Nabonidos. Ki maynamot ta nangay do matarek a tana a mayngaran so Teima, kan asa poho a katawen daw, insāop pa ni Belsassar a pōtot na a āri. Magtatdo a poho a katawen baet da Āri Nebokadnessar (Dan. 4:37) kan Āri Belsassar. † **5:1 5:1** Mana “mininom so palek do salapen da.” ‡ **5:2 5:2** Dan. 1:2

dok saw tōd naw a magkakapsot.

⁷ Nangagay āryaw dyirad mammālad, man-alādo saw, kan mamasīrib saw a mahahakay, kan binata na dyira a kāna, “No aran sino dyinyo a makabāsa so naitolasaya kan makailawlawag so chakey na batahen, ki palaylayan konchi so laylay a obi so kīta, masāryowan anchi so balitok, kan maisaad anchi a maichatatdo a katotohosan a magtoray do pagāryan ko.”

⁸ Nangay sa tabo mamasīrib saw ni āri, ki abaw makabāsa so naitolasaw mana makaipakatoneng do āryaw so chakey na batahen.

⁹ Do dāwri, naypāngay iyaw kāmo na, kan iyaw rōpa naw, ki naypasohaw. Siraw mabigbigbig saw a tawotawo na, ki taywara nableg sa.

¹⁰ Do nakadngeyaw no rēynaw[§] so ariwāwa daw no āryaw kan mabigbigbig saw, ki nangay do pagpaskenan daw, kan binata na a kāna, “O āpo āri, mabyay ka pakono a magnanayon! Dyi ka pakono a mariribokan kan maysosohaw.

¹¹ Myan asa mahakay do pagāryan mwaya a myan so ispirito no masantwan saw a dyos. Do chimpo no kapagāri ni āmang* mo, nya tawo, ki napatakan a myan kapakatoneng, kapakaāwat, kan kasīrib na a akma siras dyos saw. Si Āri Nebokadnessar a kapoonan mo, ki pinayparin

---

§ **5:10 5:10** Do Hebreo a chirin, no rēynaya dya, ki baket aba ni Āri Belsassar, an dya baket ni Āri Nabonidos a āmang na.

* **5:11 5:11** Iyaw āmang ni Belsassar, ki si Āri Nabonidos. Ki maynamot ta komnaro danaw si Nabonidos, bāli si Āri Nebokadnessar naibidang dana āmang na.

na a pangōlo dan magmadmādyik, mammālad, manalādo, kan mamasīrib saw a mahahakay.†

12 Nya tawo a si Daniel a tinawagan pa ni simna āri so Beltesassar,‡ ki napatakan a sinsinan abaw kasīrib na, kan myan dyaw no kapakatoneng kan kapakaāwat a mangibahey so chakey na batahen taytayēnep, mangilawlawag siras marahem a panyinyirin, kan mangirimīdyo siras malidyat a problīma. Patawag mo si Daniel, kan ibahey nanchiw chakey na a batahen naitolasaya.”

No Kaibahey ni Daniel so Chakey Na Batahen Naitolasaw

13 Sinpangan na, inyangay da si Daniel do salapenaw no āri. Binata no āryaw dya a kāna, “Imori si Daniel a asa dyirad inhapaw ni āmang ko a yapo do Joda?

14 Nadāmag ko a myan dyimo iyaw ispirito no masantwan saw a dyos, kan myan pa dyimo kapakatoneng, kapakaāwat, kan sinsinan abaw kasīrib mo.

15 Inpatawag ko na saw dyaw mamasīribaw a mahahakay kan mammālad saw do salapen ko tan basāen daw naitolasaya kan ipakatoneng da dyaken chakey na batahen, ki naibahey dabaw an āngo chakey na batahen.

16 Ki myanaw nadngey ko a makaitoroh ka kono so naitayo saya a chakey na batahen kan mangirimīdyo ka siras problīma. Na, an mabāsa mo naitolasaya, kan maipakatoneng

---

† 5:11 5:11 Dan. 2:48   ‡ 5:12 5:12 Dan. 1:7

mo dyaken iyaw no chakey na batahen, palaylayan konchimo so laylay a obi so kīta, kan saryowan konchimo so balitok, kan maisaad kanchi a maichatatdo a katotohosan a magtoray do pagāryanaya.”

¹⁷ Tominbay si Daniel do āryaw, kan binata na a kāna, “Mo āri, nāw na pakono dyimo no sāgot mo saya, as itoroh mo panggon-gona mo saya do matarek. Alit na, basāen ko iyaw naitolasaya kan ipakatoneng konchiw chakey na a batahen dyimo mo āri.

¹⁸ “O āpo āri, tinorohan no Katotohosan a Dyos si āpong mo a Nebokadnessar so pagāryan kan mabīleg a dayag kan tan-ok.

¹⁹ Maynamot do rakoh a kabīleg a intoroh na dya, siraw tawotawo do tabo nasnasyon kan kapaychirin, ki naychamirpirpir kan namo sa dya. Siraw chinakeyaw no āri a ipadiman, ki inpadiman na sa. Siraw chinakey naw a mabayay, insalākan na sa. Siraw chinakey naw a patohosen, pinatohos na sa. As siraw chinakey naw a pabodisen, ki pinabodis na sa.

²⁰ Ki do nakapayparin naw a mapangas do aktokto na kan pinatwa naranaw pōso na, napakaro do tronō na a āri kan nabo iyaw no dāyaw na.

²¹ Napakasyat a nachibawa do tawotawo, kan natādyan aktokto na so aktokto no bolaw a animal, kan nachipayyan dyirad bolaw saw a asno. Komninan so tamek a akmay bāka. Nabasa so apon a yapo do hanyit a mandan natonngan na a iyaw Katotohosan a Dyos mangitoray siras

pagāryan no tawotawo, kan itoroh na do aran sino a chakey na.

22 “Ki imom Belsassar a kapotōtan na, ki nagpakombaba kaba a aran chinapatak mo na sa tabo nyaya.

23 Basbāli a namarin ka so maikontra di Āpo no hanyit. Inpapahtot mo saw longlongan a bāso kan sabak a dyira no timplo na do kasalasalapan nyo kan siraw mabigbigbigaya a tawotawo mo, babbaket mo, kan siraw minabakes mo a pay-chaynoynoman da. Nagdaydāyaw ka pa do dyos saw a namarin do pirak kan balitok, do bronsi, pasek, kayo kan bato a dya makaboya, makadngey, mana dya makaāwat. Ki pinadayāwan mwabaw Dyos a mangig-igpet so byay mo kan tabo kayayan mo.

24 Dawa, tinoboy no Dyos iyaw tanorwaya a nangitolas siras nya chirin.

25 “Iyaw nyaw no naitolasaya: MENE, MENE, TEKEL, PARSIN.

26 “Nyaw chakey na a batahen: MENE, nabidangan dana no Dyos araw sa no kapagāri mo, kan inkeddeng naranaw no pandan na.

27 TEKEL, nakīlo ka na do pagkīlwan, kan nasarakan na a kōrang karahmet mo.

28 PERES,§ mabīngay danaw no pagāryan mo, kan maitoroh dana dyirad taga Medya kan taga Persya.”

---

§ 5:28 5:28 Do Hebreo a chirin, mayengay chakey da batahen “peres” kan “parsin (do birsikolo 25).” Inosar no naytolas iyaw “peres,” ta no ōni na, ki nagistayan mayengay do ōni no chirin a para dyirad tawotawo a “Persya”.

²⁹ Do dāwri, inbilin ni Belsassar a palaylayan da si Daniel so ōbi so kīta, kan sāryowan da so balitok, kan ipaiwaragāwag na a maisaad a maichatatdo a katotohosan a magtoray do pagāryan.

³⁰ Do dāwri met lang a mahep, si Belsassar a āri dan taga Babilonya, ki diniman da.

³¹ As si Daryos* a taga Mede, ki iyaw nagāri do pagāryanaw do kapagtawen na so makarkolo anem a poho kan dadwa.

6

No Kaitapwak ni Daniel do Yanan dan Lion

¹ Chinadaw ni Daryos iyaw nangitongdo so 120 a pangpangōlo a mangitoray siras probinsya do intiro a pagāryan.

² Namidi pa so tatdo a torayen da a matortoray kan sira. No asa dyira, ki si Daniel. Siraw pangpangōlwaw tombay dyirad tatdwaya tan abo makorakot a dyira ni āri.

³ Sinpangan na, si Daniel, ki mabigbig a kagaganayan dyirad tabo saw a torayen kan pangpangōlo. Maynamot ta machitatārek kabaelan na a nawriw nangipanggepan sya ni āri a itongdo a mangidaōlo so intiro a pagāryan.

⁴ Do dāwri, siraw kadwanaw a torayen kan siraw pangpangōlwaw, ki naychichwas sa so gondāway a pangidaroman da si Daniel do kapangidaōlo na so pagāryan. Ki abaw machichwasan da a riro na mana pakababalawan na.

---

* **5:31 5:31** Nya Daryos, ki nanmanma kan iyaw Daryos do Esra 4:5.

Ta iya, ki mapagtalkan, kan mainonolay nabaw rebbeng na kan abaw dyīdo do kaparin na.

⁵ Sinpangan na, binata da a kon da, “Abayaw machichwasan a pangidaroman ta si Daniel malaksid do myanaw do linteg no Dyos naya.”

⁶ Do dāwri, nāsa saw torayenaw kan pang-pangōlo a nangay di āri, kan binata da a kon da, “O Āri Daryos, mabyay ka pakono a mag-nanayon!

⁷ Yamen a tabo a mangidaōlo do pagāryan mo, komisyonado, pangpangōlo, mamagbaga, kan gobirnadōr, on, nagtotonōsan namen a nangtokto a maganay āno an mamarin ka so pangeddeng kan inkapilitan a matongpal. Do irahem no tatdo a pōho a karaw a mangrogī sichangori, no aran sino a maydasal do aran āngo a dyos mana tawo malaksid dyimom āri, ki maitapwak do marahemaw a aridos a yanan dan lion.

⁸ Sichangori, mo āri, ipakat mo naitolasaya a pangeddeng kan pirmaan mo tan dya matādyan sigon do linteg da no taga Medya kan taga Persya.”*

⁹ Dawa, pinirmaan ni Āri Daryos nawri a naitolas a pangeddeng.

¹⁰ Do nakapatakaw sya ni Daniel a napirmaan danaw no naitolasaw a pangeddeng, somnabat do bahay na, kan nangay do mamanyitwaw a kwarto na do yanan dan naywangan saw a bintan a somalap do mangket do Jerosalem. Do maypitdo do asa karaw, maydogod a maydasal

---

* **6:8 6:8** “Mede” mana “Medya.” Est. 1:19; 8:8

a magyāman do Dyos na a akmas sīgodaw a pariparinen na.

¹¹ Sinpangan na, siraw nangayaw di āri, ki nāsa sa a nangay do bahay ni Daniel, kan naboya da a myan a maydasal a mangdaw so sidong do Dyos na.

¹² Dawa, nangay sa do salapen ni āri, kan inbahey da a maynamot do pangeddeng naw a kon da, “Mo āri, pinirmaan mo abawriw naitolasaw a pangeddeng a do irahem no tatdo a poho a karaw a mangrogi sichangori, no aran sino a tawo a maydasal do aran āngo a dyos mana tawo malaksid dyimom āri, ki maitapwak do marahemaw a aridos a yanan dan lion.”

Initbay ni āri a kāna, “On, matādyan abaw pangeddeng ko sigon do linteg da no taga Mede kan taga Persya.”

¹³ Do dāwri, binata da di āri a kon da, “Chapatak morim āri si Daniel a asa dyirad naakawaw a yapo do Joda? Taywaran inkaskāso naymom āri mana do naitolasaw a pangeddeng a pinirmaan mo? Katongtong naw so maydasal do maypitdo do asa karaw.”

¹⁴ Do nakadngeyaw no āri so nya, ki taywara a nariribokan. Nāw na nangtokto an maypāngo a isalākan na si Daniel. Naychamakoyaban a nangipamosposan so kaisalākan na sya manda do kasdep no araw.

¹⁵ Sinpangan na, nāsa dana sa a nangay di āri, kan binata da a kon da, “Nakmen mom āri a sigon do linteg da no taga Medya kan taga Persya, no naitolas a pangeddeng a pinirmaan no āri, ki matādyan aba.”

16 Dawa, inbilin ni āri a hapen da si Daniel a maitapwak do marahemaw a aridos a yanan dan lion. Binata ni āri di Daniel a kāna, “Isalākan na pakono imo no Dyos mwaya a nāw mo a pagsirsīrbyan.”

17 Nanghap sa so rakoh a bato a pinaneb da do aridosaw, as kan sinilyowan† no āryaw so bōkod naw a singsing a pangsilyo. Komwan met pinarin dan mabigbigbig saw a tawotawo na tan dya maisalākan si Daniel.

18 Do dāwri, naybidi si āri do palasyo na, kan naychararakan a nagayonar a dya nakaycheh. Abaw naiyangay dya a mangparagsak sya.

19 Do kapaysesēdang naranaw, naybangon si āri kan nakalyalisto a nangay do aridosaw a yanan dan lion.

20 Do nakapaypasngen naw do yananaw ni Daniel, taywara nabakel a nanawag sya a kāna, “Mo Daniel a pachirawatan no sibibyay a Dyos, naisalākan nawri imo do lion saw no nāw mwaya pagsirsīrbyan a Dyos?”

21 Tominbay si Daniel do āryaw a kāna, “O āri, mabay ka pakono a magnanayon!

22 Tinoboy no Dyos ko anghil na, kan initem na saw dangoy dan lionaya tan dyi da yaken a paynyinan, ta nachichwasan na yaken a abos pakapilāwan do kapanyideb na. Aran do kapanyideb mo, mo āri, abaw pinarin ko a madi.”

23 Taywaraw nakasoyot no āryaw, kan inpaibilin na dyira a awnen da si Daniel do aridosaw a yanan da no lion. As do nakaawon daw si

---

† 6:17 6:17 Mapangay sa so madamili a tana do ngalabaw no aridos a pangayan so silyo no āri.

Daniel, ki abaw nachichwasan da a nakaynyinan na, ta nagtalek do Dyos na.

²⁴ Do dāwri, inbilin no āryaw a iyangay da sa dyaw nangidaromaw di Daniel, kan itapwak da sa do aridosaw a yanan da no lion mairāman saw babbaket kan anak da saw. Ki dyi pa sad dominna do aridosaw, ki linagto kan ginalengem darana sa no lionaw tohatohang da saw.

²⁵ Sinpangan na, naytolas si Āri Daryos do tawotawo do tabo nasnasyon kan kapaychirin do intīrwaw a tana a kāna, “Maypaypāngay pakono dyinyo talna kan kaasinsō.

²⁶ Ikeddeng ko a do tabo a pagāryan ko, machita no tawotawo iyaw kāmō kan kaanyib da do Dyos ni Daniel,

“ta iyaw no sibibyay a Dyos,
kan nāw na a abos pandan.

Iyaw pagāryan na, ki marārayaw aba polos,
kan machipandaba iyaw no kapagāri na.

²⁷ Iya danaw Mangisalākan kan Mangispal.
Parinen na saw pangilasīnan kan
makaskasdāw
do hanyit kan do tanaya.

Insalākan na si Daniel
yapo do kabileg dan lion saw.”

²⁸ Dawa, iyaw nya Daniel, ki omnasinsō do kapagāri ni Daryos kan do kapagāri ni Syros‡ a taga Persya.

---

‡ 6:28 6:28 Esra 1:1-8

7

No Katayēnep ni Daniel so Apat a Bolaw a Animal

¹ Do manōma a tawen no kapagāri ni Belsassar a āri no Babilonya,* naytayēnep si Daniel kan nakaboya siras parmata do kayan naw a may-poktad do katri na. Sinpangan na, intolas naw tayēnep naw, kan nya iyaw paytābwān na.

² Binata ni Daniel a kāna, “Nakaboya kwaw so parmata do dāwri a mahep. Myan apat a salawsaw no hanyit a mangibkibor so hapotaya no rakoh a tāw.

³ Myan paw apat a taywara so kararakoh a bolaw a animal a minohtot a yapo dawri a tāw a matatarek iyaw langa no kāda asa dyira.†

⁴ “No dāmaw, ki akmay lion kan myan panyid na sa a akmay kangkang. Do nakaboybōya kwaw sya, nabagot saw panyid naw. Naipatohos iyaw animalaw a yapo do hapot nayan tana, kan naipatēnek do dadwa a kokod na a akmay tawo, as kan natorohan so akmas aktokto no tawo.‡

⁵ “Sinpangan na, myan somnarono a animal a akmay oso. Naipatohos do pawdyi saw a kokod na, kan myan tatdo a taglang a sinangpah na do payawan saw no nyepen na. Myan nangibahey dya a kāna, ‘Maytēnek ka! Maybobsoy ka so karni.’

---

* **7:1 7:1** Dan. 5:1 † **7:3 7:3** Pal. 13:1 ‡ **7:4 7:4** No dāmo a animal, ki Babilonya. No “nabagot saw panyid,” ki maynamot di Nebokadnessar do chimpo no kapagattit na (4:33). Siraw kadwan saw a animal, ki nasyon a Medya-Persya, Greigo, kan Roma. No kadwan, ki bata da a Medya, Persya, kan Greigo. Hos. 13:7-8

⁶ “Do nakatayoka nya, nakaboya ko so asa pa animal a akmay lipardo so langa. Myan apat a panyid na do bokot naw a akmay panyid no manomanok. Myan paw apat a oho na, kan naitoroh dyaw panakabalin na a magtoray. §

⁷ “Do nakatayoka no nya, nakaboya ko na do parmata do dāwri a ahap, myan chapat da a bolaw a animal a makamwamomo kan makaam-amak, kan oltimo so kayit. Myan saw rarakoh a nyepen na a pasek, kan sinangpah kan ginalemgem naw natiliw na saw, as nakatokatopak na so nabidin naw. Nachitarek dyirad tabo nanma saw a bolaw a animal, as myan asa poho a olong na.

⁸ “Do kayan kwaw a nangtokto siras olong saw, myan tomnobo a dēkey a olong a yapo dyirad olong na saw. Nabagot tatdo saw a sīgod a olong na tan myan pachisdyatan dēkeyaw. Iyaw nya olong, ki myan saw mata na a akmay mata no tawo, kan myan dangoy na a maychirin so mapangas.

⁹ “Do nakaboybōya kwaw sya, myan saw trono a napangay. As no laklakayanaw a mayngaran so Ogma, ki nangay a naydisna do disnan naw. Iyaw laylay naw, ki akmay kaydak no yilo. As no boboh na, ki akmay kaydak no boboh no orbon a karniro.* Iyaw trono na, ki akmay apoy a gomilgilāyab. As siraw ligay naw, ki akmay somdesdeb a apoy.

¹⁰ Myan akmay oksong a apoy a moyog a yapo do yanan naw. Rinibrībo saw no nagsirsirbi

---

§ 7:6 7:6 Pal. 13:2 * 7:9 7:9 Pal. 1:14

dya, as kan myan saw riniwriwriw a naytēnek do salapen na. Nangrogì iyaw kāsō para do kapangokom, kan naywangan saw libro.†

11 “Tinongtong ko omboybōya sya a maynamot do mapangasaw a kapaychirin na no dēkeyaw a olong. Nāw ko a chiniban a mandad nakaipadiman no chapat naw a animal, as narārayaw no inawan na‡ kan naitapwak do gomilgilāyab a apoy.

12 As siraw kadwanaw a tatdo dyirad animalaw, ki napakaro dyiraw kapagtoray do pagāryan da. Kì aran komwan, napalobōsan sa a mabyay so dēkey lang a chimpō.

13 “Do nakaboybōya kwaw so parmata ko do kamahep, nakaboya kos asa a akmay anak no tawō§ a mangay a nachirayay dyirad demdemaw no hanyit.* Naypasngen do mayngaranaw so Ogma† kan naiyangay do salapen na.

14 Natorohan so kapagtoray, glorya, kan panakabalin tan tabo nasnasyon kan tawotawo do kāda kapaychirin, ki magsirsirbi dya. As iyaw kapagtoray na, ki abaw pandan na a dya polos a mabo. As iyaw pagāryan na, ki dya polos a marārayaw.”

No Kaibahey so Chakey na Batahen Parmataw

---

† **7:10 7:10** Pal. 20:12 ‡ **7:11 7:11** No chakey na batahen “narārayaw no inawan na,” ki iyaw karārayawaw no pagāryan.

§ **7:13 7:13** Mana “Tawo a Yapod Hanyit.” Mt. 8:20; Mk. 2:10; Lk 17:24 * **7:13 7:13** Pal. 14:14 † **7:13 7:13** Mana “Iyaw Sibibyay a abos Pandan,” as kan si Āpo Dyos a mismo nyaya.

¹⁵ “An yaken a si Daniel, ki taywara a nariribokan ako. Ta siraw parmata a nangay do kapangtokto ko, ki binakebakel da yaken.

¹⁶ Naypasngen ako do asa dyirad maytēnekaw daw, kan inyahas ko no oyod a chakey na a batahen no tabo nya.

“Dawa, inbahey na dyaken, kan inpakatoneng na dyaken chakey na a batahen.

¹⁷ Binata na a kāna, ‘Siraw apataya a taywara a rarakoh a bolaw a animal, ki siraw apataw a pagāryan a naptnek do tanaya.

¹⁸ Ki siraw tawotawowaw no Katotohosan a Dyos, ki siranchiw mangrawat so pagāryan, kan dyira danchi a abos pandan.’

¹⁹ “Do dāwri, chinakey ko a mapatakan iyaw oyod a chakey na a batahen a maynamot do chapat naw a animal a nachitarek dyirad kadwan saw. Ta iya, ki taywara a makamwamomo a myan so nyepen a pasek kan koko a tombāga. Nya bolaw a animal, ki nanangpah kan nanggalemgem so natiliw na saw, as nakatokatokap na so nabidin naw.

²⁰ Chinakey ko pa a mapatakan iyaw no maynamot do asa pohwaw a olong do oho na kan iyaw no asaw a tomnobo, as kan inasday na saw tatdwaw. Iyaw nya dēkey a olong, ki myan saw mata na kan myan dangoy na a naychirin so mapangas. Iyaw langa naw, ki akmay mabilbileg kan siraw kadwan saw a rārayay na.

²¹ Do nakaboybōya kwaw so nya olong, ki ginobat na saw tawotawo saw no Dyos, kan inābak na sa

22 a nanda do nakawara ni Ogma, kan naitoroh kapangokom na a nachipangokoman‡ dan tawotawo no Katotohosan a Dyos. As narapit danaw chimpo da a nangrawat so pagāryan.

23 “Nyaw nailawlawag dyaken: ‘Iyaw no chapat naya a animal, ki iyaw chapat nanchi no pagāryan do tanaya. Machitarek do tabo kadwan saw a pagāryan. Rārayawen nanchiw no intiro a tana a lasalasagan kan homhomken.

24 As siraw asa pohwaw a olong, ki siraw no asa poho a āri a mohtot anchi a yapo do nya pagāryan. Katayoka na, mohtot anchiw asa pa a āri a matarek kan siraw nanmaw. Iyanchiw mangābak dyirad tatdo saw a āri.

25 Maychirin anchi so maikontra do Katohosan a Dyos, kan nāw na idadanes§ sanchiw no tawotawo no Dyos. Padāsen nanchi a baliwan siraw naikeddengaw a chimpo dan pista kan siraw linteg a maynamot do kapanganohed do Dyos. As siraw tawotawo no Dyos, ki maiparawat sanchi dya a itorayan na do irahem no tatdo kan godwa a katawen.*

26 “‘Ki myan anchiw kapangokom do pangokoman do hanyit, kan ikeddeng danchi a pakarohen iyaw kapagtoray na a rārayawen a hanyiben a abos pandan.

27 As iyaw kapagāri, kapagtoray, kan kabileg dyirad tabo pagāryan do tanaya, ki maitoroh anchi dyirad tawotawo no Katohosan a Dyos.

---

‡ 7:22 7:22 1 Kor 6:2; Pal. 20:4 § 7:25 7:25 Do Hebreo a chirin, ki “ronōten na sanchiw tawotawo no Dyos.” * 7:25 7:25 Pal. 11:2; 12:14

Iyaw pagāryan da,[†] ki magnanayon anchi, kan tabo no magtotoray do tanaya, ki magsirsirbi kan magtongpal sanchi dyira.’

²⁸ “Nya danaw pandan no parmata. Yaken a si Daniel, ki taywara a mariribokan do kapangtokto ko, kan somnohaw rōpa ko. Ki aran komwan, abaw nangibaheyan ko aran sino.”

8

No Parmata ni Daniel do Karniro kan Kalding

¹ Do chatatdo naw a katawen no kapagāri ni Āri Belsassar,^{*} yaken a si Daniel, ki myan danaw parmata a somnarono do nagparangaw dyaken do nanma.

² No naboya ko do parmata, ki myan ako do naahadan a syodad a Sosa a sintro do probinsya no Elam. Do parmata, ki mayteytēnek ako do payis no oksong a Olay.

³ Tomnangay ako, ki naboya ko iyaw asa a malloko a karniro[†] a maytēnek do payis naw no oksong. Myan dadwa manaro a olong na. Iyaw asaw a olong na, ki mananaro kan asaw. Iyaw manarwaw, ki nanawdyi a tomnobo.

⁴ Binoybōya ko iyaw mallokwaw a domarop do lāod, ammyānan, kan abagātan. Abaw no animal a makaābak sya, kan abaw makaisalākan yapo do panakabalin na. Pinarin na iyaw chinakakey na, kan pinabileg naw inawan na.

[†] **7:27 7:27** No pagāryan da, ki machalit do pagāryan ni Kristo.

^{*} **8:1 8:1** Nya, ki maparin a 551 a katawen sakbay no nakayanak ni Āpo Jeso-Kristo. As si Daniel, ki makey dana 69 a katawen do dāwri. [†] **8:3 8:3** No “malloko a karniro,” ki paninyalan no pagāryan no Persia.

⁵ Do nakaiktokto kwaw so nya, nyiknyīnan a myan minohtot a asa malloko a kalding‡ a yapo do lāod a lināsat naw hapot no intīrwaya a tana. Do taywara a kataray na, akmau dya domnaw kokod na saw do tana. Myan rakoh a olong na do payawanaw no dadwa a mata na.

⁶ Nangay nya kalding do yananaw no malloko a karniro a myan so dadwa a olong a naboya ko a naytēnek do payis naw no oksong, as kan nayyayo nya kalding a nangdarop so karnirwaw do taywara a kasoli na.

⁷ Binoybōya ko a dinarop naw karnirwaw a sirorongsot do taywara a kasoli na, as kan pinotot naw dadwaw a olong no karnirwaw. Aba iyaw no ayit no karnirwaw a nachilāban dya. Inalba no kaldingaw karnirwaw do tana, kan tinokatokapan na. Abaw makaisalākan so karnirwaw a yapo do panakabalin na.

⁸ Iyaw kaldingaw, ki naypaypāngay kabīleg na. Ki do kataywara naw no kabīleg na, napotot iyaw rakohaw a olong na. As no tādī na, ki myan tomnobo a apat a olong na a rarakoh a nachitongdo do mangket dyirad apat saw a salawsaw no hanyit.

⁹ Yapo do asa dyira do apataw a olong na, ki minohtot asaw a dēkey a olong na. Naypabīleg do mangket do abagātan kan do dāya, kan do mangket do mapintas a tana.§

¹⁰ Naypaypāngay bīleg no dēkeyaw a olong

---

‡ 8:5 8:5 No “malloko a kalding,” ki paninyalan no pagāryan no Gresya. § 8:9 8:9 No “mapintas a tana,” ki tana a Israel. Dan. 11:16, 41

na a makarapit do bōyot no kahanyihanyitan.* Siraw kadwan a bitohen, ki inpoha na sa do tanaya, as nakatokatokap na sira.

¹¹ Pinatnek naw inawan na a machiyengay do Prinsipī† no bōyot no kahanyihanyitan. Pinasardeng na saw tawotawo do kararawaw a kapangidāton da di ĀPO, as kan rinakrak naw masantwanaw a yanan ni Prinsipī.

¹² Maynamot dyira dyaya, siraw bōyot ni ĀPO kan iyaw kararaw a kapangidāton da, ki inpaipaitoray da do olongaw. As naipoha iyaw kaoyod do tanaya. Do dāwri, nagballīgi iyaw olongaw do tābo a kaparin na.

¹³ Sinpangan na, nadngey ko a maychiy-chirin asa anghil, as kan myan matarek a anghil a binata na dya a kāna, “Maypāngo pas kahay iyaw katongpal no parmataya a maynamot do karāraway a kapangidāton, iyaw kapachiribīldi a pakayapwan no kapayrārayaw, iyaw kaiparawat so masantwanaw a yanan, kan iyaw kapanokatokap so bōyot no Dyos?”

¹⁴ Initbay na dya a kāna, “Mapahabas anchiw 2,300‡ a mahep kan mabekas. Katayoka na, makapya anchiw no masantwanaw a yanan do sīgōd a malinteg a kayiyan na.”

Iyaw Kailawlawag no Parmata

---

* **8:10 8:10** No batahen dan kadwan a maynamot do “bōyot,” ki siraw bitohen a ladāwan dan anghilis no Dyos. Ok. 5:20; Job 38:7; Isa. 40:26 † **8:11 8:11** No “Prinsipī,” ki si Āpo Dyos mana iyaw anghil a si Migel. ‡ **8:14 8:14** Do bidang a 2,300 a dāton, an taydodwa do kararaw, ki myan 1,150 a karaw a mapahabas mana tatdo a katawen kan dadwa kabohan.

15 Do kayan ko a si Daniel a nangbōya so parmataw kan pinādas ko a awāten, nyiknyīnan a myan naytēnek a asa do salapen kwaw a akmay langa no tawo.

16 Nadngey ko basis no asa tawo a yapo do hobok naw no Oksong a Olay a nanawag a kāna, “Gabriel, § ilawlawag mo do dyaya tawo iyaw no chakey naw a batahen parmataw a naboya na.”

17 Do nakapaypasngen naw do naytēnekan kwaw, ki taywaraw nakamo ko kan naysasakeb ako do tana. Binata na dyaken a kāna, “Anak no tawo, awāten mo a iyaw parmataya, ki maynamot do chimpo no panongpalan.”

18 Do kadama naw a maychirichirin dyaken, naynepdep ako a naysasakeb do tana. Ki yinokay na yaken, as nakapaytēnek na dyaken.

19 Do dāwri, binata na a kāna, “Ipatatoneng ko dyimo iyaw maparin anchi do panongpalan a ōras no kasoli no Dyos. Ta no parmataya, ki maynamot do naitongdo a chimpo no pachipan-dan.

20 Iyaw dadwaw so olong a malloko a karniro a naboya mo, ki iladāwan na saw ar-āri no Midya kan Persya.

21 As iyaw mallokwaw a kalding, ki iyaw āryaw no Gresya. As iyaw rakohaw a olong do payawanaw no dadwa mata na, ki iyaw dāmawaw a āri.

---

§ **8:16 8:16** Gabriel kan Migel, ki sira lang a anghilis a myan so ngaran do Biblya. No Hebreo a chirin, no chakey na batahen “Gabriel,” ki “tawo no Dyos” (Dan. 8:16; 9:21; Lk. 1:19, 26). As no chakey na batahen “Migel,” ki “(iyaw) akmay Dyos” (Dan. 10:13, 21; 12:1; Jod. 9; Pal. 12:7).

²² Siraw apataw a olong a tomnobo a yapo do nanmaw a olong na a napotot, ki iladāwan da siraw apataw a pagāryan a mohtot anchi a yapo do nasyon na. Ki mabīleg pa saba a akmas dāmaw a pagāryan.

²³ “Anchan masngen danaw no pandan no kapagāri da, as marapit kararahetan danaw a kapachiribīldi da, myan anchiw magparang a asa āri a maranggas so kapagroprōpa, kan manangallīlaw.

²⁴ Bomileg anchi, ki maynamot aba do bōkod na panakabalin. Iyanchiw pakayapwan makamamak a kapayrārayaw, kan magballīginchi do aran āngo a parinen na. Abohen na sanchiw mabīleg saw a aran siraw tawotawo no Dyos.

²⁵ Maynamot do kasikap kan kapangallīlaw na, ki magballīgi anchi dyirad kaparin na. Pagpangas nanchiw no inawan na, kan ipadiman na sanchiw āro a tawotawo do dyi da a hahawen. Karīten na panchi iyaw Prinsipī dan prinsipī. Marārayaw anchi, ki yapo abanchi do bīleg no tawo.

²⁶ “Iyaw parmata no kapangidāton do mahep kan mabekas a naibahey dyimo, ki oyod. Ki ilīmed mo parmataya, ta mahay panchiw no katongpal na.”

²⁷ Yaken a si Daniel, ki nahah ako, kan naypoktad ako a naganyit so papere a karaw. Sinpangan na, naybangon ako, kan tinongtong ko iyaw tarabāko kwaw a intoroh no āri dyaken. Ki taywara a nakamikamyā akwaba a maynamot do parmataya a dyi ko a maawātan.

9

No Dasal ni Daniel

¹ Si Daryos a taga Mede a pōtot ni Ahasweros,* ki napatnek a āri do pagāryan no Babilonya.

² Do nanōma a tawen no kapagāri na, yaken a si Daniel, natonngan ko iyaw kapachipandanchi no nāw no nakarārayaw no Jerosalem, ki papito a poho a katawen. Iyaw nya, ki yapo do masantwan saw a libro a naibasar do chirin ni ĀPO a naitoroh di propīta Jeremiyah.

³ Sipapasnek ako a naydasal kan nangdakdaw di Āpo Dyos. Nagayonar ako, naylaylay ako so makersang, as kan naydisna ako do ahbek.

⁴ Naydasal ako di ĀPO a Dyos ko, kan inpodno ko gatos dan tawotawo ko a kon ko, “O Āpo Dyos, mabīleg kan makaskasdāaw ka. Tongpalen mo intōlag mo kan nāw na a kadaw mo dyirad tabo a madaw dyimo kan magtongpal siras bilbilin mo.

⁵ Naygatos kami kan pinarin namen madi. Siraw kaparin namen, ki marahet. Nagribīldi kami a somniwal do bilbilin mo kan siraw pangeddeng mo.

⁶ Inadngey namen sabaw no pachirawatan mo sa a propīta a naychirin do toray no ngaran mo dyirad ar-āri namen, siraw prinsipi namen, kan siraw kapoonan namen, kan do tabo a tawo do dya a tana.

⁷ “O Āpo, malinteg ka. Ki nataloban rōpa namen so kasnek akma sicharaw. On, iyaw kasnek, ki dyira dan tawotawo no Joda, siraw omyan

---

* **9:1 9:1** No ngaran a “Ahasweros,” ki yapo do Hebreo a chirin. As “Ekserses,” ki Griego a chirin.

do Jerosalem, kan tabo tawotawo no Israel a pinaychawpit mo do nasnasyon a masngen kan mateng a maynamot do dyi da a kapodno dyimo.

⁸ O ĀPO, yamen kan siraw ar-āri namen, prinsipi, kan siraw kapoonan namen saw, ki nataloban rōpa namen so kasnek a maynamot ta naygatos kami dyimo.

⁹ O Āpo a Dyos namen, māsisyen kan makawan ka a aran nagribildi kami dyimo.

¹⁰ Nanganohed kami aba dyimom ĀPO a Dyos do dyi namen a nagtongpalan so linlinteg mo a inpaitoroh mo dyirad pachirawatan mo a propīta.

¹¹ Tabo no tawotawo no Israel, ki nakagatos sa do linteg mo, kan somniwal sa a chinaskeh daw manganohed dyimo.

“As dawa, iyaw no abay kan kaokom a naitolas do Linteg ni Moyses a pachirawatan no Dyos, ki nangay dyamen maynamot ta nakagatos kami dyimo.

¹² Tinongpal mo inchirin mo a maikontra dyamen kan siraw magtoray dyamen do kaiyangay mo so rakoh a didigra dyamen. Ta do ohbo no tābo hanyit, ki ari pad abo naparin a akmas naparinaw do Jerosalem.

¹³ Akmas naitolas do Linteg ni Moyses, nangay dyamen tabo nya a didigra. Ki aran komwan mo ĀPO a Dyos namen, pinarin namen aba iyaw no makay-āyo dyimo maynamot ta tinadyichokod namen abaw gatogatos namen kan nakawnot namen abaw kaoyodan mo.

¹⁴ Dawa, mo ĀPO, nakasagāna ka a nangyan-

gay so didigraw dyamen. Ta imo no ĀPO a Dyos namen, ki malinteg do tabo kaparin mo, as kan inanohdan namen abaymo.

¹⁵ “Changori, mo Āpo a Dyos namen a nangih-tot so tawotawo mo do Egipto do panakabalin mo, kan nakapatohosan no ngaran mo a manda sichangori, ki naygatos kami kan marahet saw kaparin namen.

¹⁶ Sigon do tabo a malinteg a kaparin mo, padichanen mo paw kasoli mo do Jerosalem a iyaw syodad mo a iyaw masantwanaw a paytokonan. Iyaw gatogatos namen kan gatogatos dan kapoonan namen, ki pinayparin da iyaw Jerosalem kan tawotawo mo a pangoyaw dan tabo do omdibon namen.

¹⁷ “Dawa, changori, mo Dyos namen, adngeyen mo pa saw dasal kan akdakdawen no pachirawatan mwaya. As para do kaidāyaw mo, paysedāngen mo pakono rōpa mo[†] do masantwan a yanan mo a narārayaw dana.

¹⁸ O Dyos namen, adngeyen mo pa yamen kan chiban mo iyaw karārayaw no syodadaw a mayrara so ngaran mo. Mangdakdaw kami aba dyimo a naibasas do kalinteg namen an dya maynamot do rakoh a kāsī mo.

¹⁹ O Āpo, adngeyen mo pa yamen! O Āpo, pakawanen mo pa yamen! O Āpo, ikāso mo pa yamen! O Dyos ko, maybabalay kaba a para do kaidāyaw mo, maynamot ta iyaw syodad mo kan siraw tawotawo mo, ki mayrara so ngaran mo.”

No Kailawlawag ni Gabriel so Padto

[†] 9:17 9:17 Sal. 31:16; 67:1

²⁰ Tinongtong ko naychirin kan naydasal, kan inpodno ko gatos ko kan gatos dan tawotawo ko a Israel. Inakdakdaw ko do salapen ni ĀPO a Dyos ko a maynamot do masantwanaw a paytokonan na.

²¹ Do kayan kwaw a maydaydasal, si Gabriel a nagparang a tawo a naboya ko do dāmaw a parmata ko, ki nangay dyaken do taywara danaw a nakahopag ko‡ do ōras naw no kapangidāton do kamahep.

²² Nangay kan binata na dyaken a kāna, “Daniel, nangay akos changori a manoroh dyimo so kinasirib kan kapakaāwat.

²³ Do nakasiknanaw no kapangdakdaw mwaw, ki inpaw-it naranaw atbay na, as nangay ako a mangibahey sya dyimo, ta chadaw naymo no Dyos. Dawa, amirisen mo iyaw minsāhi, kan awāten mo iyaw parmataw.

²⁴ “Naikeddeng iyaw maypapito a papito a poho a katawen[§] para do tawotawo mo kan no masantwan a syodad mo a mapatayokanchi so kapaygatos kan karahet da. Tan komwan, maipakawan dananchiw gatos, kan mapatēnek anchiw abos pandan a kinalinteg tan maparin anchi a matongpal parmataw kan padto, as kan mapasantonchiw yananaw a kasasantwan.

²⁵ “Machita a matonngan kan maawātan mo nya: Yapo do kaikeddeng no bilin a mangbangon kan mapatnek a mirwa so Jerosalem a manda do kawara no napidyaw a magtoray, ki myan papito

---

‡ 9:21 9:21 Do kadwan a naiyōlog, ki “somnayap a dominna dyaken.” § 9:24 9:24 No maypapito a poho a papito a katawen, ki 490 a katawen.

a maypapito. Sinpangan na, do irahem no anem a poho kan dadwa a maypapito,* ki mapatnek a mirwa iyaw Jerosalem a myan so kalkalsāda kan napadibonan so minānga do gaganaw no ahad no Jerosalem. Ki maparin anchiw nya do chimpō a kalidyatan.

²⁶ Anchan tayokaw anem a poho kan dadwa kalawas, maipadiman anchi a abos gapo iyaw pinidyaw no Dyos. Sinpangan na, siraw bōyotaw no matarek a magtoray a mangay anchi, ki rārayawen danchiw syodadaw kan no masantwanaw a yanan. No pandan na, ki mangay anchi a akmay layos a mangyangay so gobat kan karārayawan a inkeddeng no Dyos.

²⁷ Machitōlag anchiw nawri a magtoray do āro a tawotawo do papito a katawen. Ki do hobok no papito a katawen, pagsardengen nanchiw sakripīsyō kan kapangidāton.† Patneken nanchiw makamwamomwaw a mangrārayaw do masantwan a yanan,‡ kan nāw na daw manda do naikeddengaw a pandan a nawriw kapādo no Dyos so kasoli na dya.”

10

No Parmata ni Daniel do Payis no Oksong a

---

* **9:25 9:25** Iyaw papito a nomiro, ki nomiro no Dyos. No chakey na batahen, ki “komplito” mana “aba polos pakapilāwan na.” No “papito a maypapito,” ki papito a lāwas mana 49 a katawen. As no “anem a poho kan dadwa a maypapito,” ki 434 a katawen. † **9:27 9:27** “Papito a katawen,” do Hebreo a chirin, ki “asa a kalawas.” As kan no “hobok no papito a katawen,” ki “godwa a kalawas.” ‡ **9:27 9:27** Mat. 24:15; Mk. 13:14

Tigris

¹ Do chatatdo naw a katawen a nakapagāri ni āri Syros do Persya,* naipakatoneng paltiing di Daniel a pinangaranan da so Beltesassar. No minsāhi na, ki oyod, kan maynamot do rakoh a gobat. No nakapakaāwat na so nyaya minsāhi, ki naipakatoneng dya do parmata no chakey na a batahen.

² Do dāwri, yaken a si Daniel, ki nagdongdongaw ako so tatdo a kalawas.

³ Komninan akwaba so aran āngo a naitatārek a makan. Nangisobo ako aba so karni mana palek, as kan nangosar ako aba so bangbanglo do inawan ko do irahem no tatdo a kalawas.

⁴ Do chadadwa naw a poho kan apat a karaw do manma a bohan do tawen, myan ako a naitēnek do payisaw no rakoh a oksong a Tigris.

⁵ Tomnangay ako, ki naboya ko asaw a mahakay a nakalaylay so mapino a tela, kan nakabarikis so pōro a balitok a yapo do asa yanan a mayngaran so Ophas.

⁶ Masileng iyaw inawan na akmas mangīnaw a bato a mayngaran so berilo. Maranyag iyaw rōpa na akmas kimataw, kan siraw mata na, ki akmay gomilgilāyab a apoy. Tachay kan kokod na sa, ki akmay napasileng a tombāga, kan no bosis na, ki akmay ariwāwa no tawotawo.

⁷ Yaken lang a si Daniel nakaboya so parmataw. Siraw myanaw dyaken, naboya daba, ki naychihat a nadidiw daw taywara a kāmo, kan nayyayo sa a tomnayo.

---

* **10:1 10:1** Esr. 1:1

⁸ Dawa, natokos ako a naychatanyi a mag-boybōya so nyaya makaskasdāaw a parmata. Nabo danaw kayit ko, kan taywara dana a somnohaw rōpa ko a araba polos maparin ko.

⁹ Sinpangan na, nadngey ko nakapaychirin na, as do kapangadngey ko dya, naynepdep ako a naysasakeb do tana.

¹⁰ Do nakatayoka no nawri, myan kakamay a napaycharang dyaken. Pinagbakabāka na yaken a maychamirpirpir ako pa.

¹¹ Binata dyaken no tawowaw do parmata a kāna, “Daniel, chadaw naymo no Dyos. Adngeyen mo a maganay ibahey kwaya. Maytēnek ka, ta natoboy ako a mangay dyimo sichangori.” Do nakaibahey na dyaken so nya, naytēnek ako a maychamirpirpir pa.

¹² Somarono, binata na dyaken a kāna, “Mamo kabam Daniel. Nangrogi pa do manōmaw a araw disidido ka na a nangidasal so kapakaāwat, as kan inpakombaba mo inawan mo do salapen no Dyos mo, nadngey imo no Dyos. Changori, nangay ako a maynamot do dasal mo.

¹³ Ki iyaw prinsipipi no pagāryan no Persya, ki binalat na yaken so dadwa poho kan asa karaw. Sinpangan na, yangay yaken a sinidongan ni Migel† a asa a pangōlo dan anghilis maynamot ta binabalay na yaken no prinsipipi do pagāryan no Persya.

¹⁴ Sichangori, nangay ako a mangilawlawag dyimo so maparin anchi dyirad tawotawo mo saya do masakbayan. Ta iyaw parmataya, ki maynamot do chimpo a mangay panchi.”

---

† 10:13 10:13 Jod. 1:9

¹⁵ Do kadama naw a mangibahey dyaken so nya, ki naysasakeb ako do tana, kan nableg ako.

¹⁶ Sinpangan na, sinalid no akmaw tawo bibi ko, kan iniwangan ko dangoy ko kan naychirin ako. Binata ko do maytēnekaw do salapen ko a kon ko, “O āpo ko, maynamot do dyaya a parmata a naboya ko, taywara kabakel ko kan arabaw kayit ko.

¹⁷ Maypāngo a yaken a pachirawatan mom āpo, iyaw machisarīta dyimo? Nabo danaw kayit ko, kan malidyatan ako a omanges.”

¹⁸ Ki inigpet narana yaken no akmaw tawo, kan natorohan ako so kayit.

¹⁹ Binata na dyaken a kāna, “Mamo kaba, imo a tayawara a chadaw no Dyos. Myan pakono kaydamnayan no kapangtokto mo! Tomored ka, kan maypayit ka.”

Do nakapaychirin naw dyaken, naypayit ako kan binata ko a kon ko, “Maychirin ka pa mo āpo ko, ta tinorohan mo na yaken so kayit.”

²⁰ Binata na dyaken a kāna, “Chapatak mori an āngo ta nangay ako dyimo? Machita ko manma a maybidi a machilāban do prinsipipi no Persya. As sinpangan na, mangay anchi iyaw prinsipipi no Gresya.

²¹ Ki sakbay a komaro ako, ibahey ko dyimo iyaw naitolas do Libro no Kaoyodan. (Abaw somidong dyaken a mangkontra siras nya saya prinsipipi malaksid si Migel a prinsipipi nyo a Israel.”

11

¹ “As do dāmo a tawen no kapagāri ni Daryos

a taga Mede,* ki naytēnek ako a nangsobaybay kan nangsalaknib di Migel.”)

No Pagāryan dan Egipto kan Sirya

² Binata na pa dyaken no akmaw tawo a kāna, “Changori, ki ibahey ko dyimo oyod. Myan panchiw magparang a tatdo a āri a mangitoray so Persya. Sinpangan na, myan chapat naw anchi a āri† a mangamangay panchis kabaknang kan tabo kadwan saya. Ki anchan maypabīleg a maynamot do kinabaknang naw, paklaklalen nanchiw tabo tawotawo a komontra do pagāryan no Gresya.

³ Somarono, magparang anchiw matarek a mabīleg a āri a rakoh so panakabalin a magtoray, as kan parinen nanchiw chakakey na.‡

⁴ Ki anchan marapit naw kayiyitan naw no katoray na, maychapat anchiw impiryō naw. Madyira abanchi no kapotōtan na, as kan abanchiw akmas kabīleg na. Ta no impiryō na, ki mabagot anchi kan maitoroh dyirad matarek.

⁵ “Sinpangan na, maypabīleg anchiw āryaw do abagātan a āri do Egipto. Ki asanchi dyirad hiniral na saw,§ mabilbīleg pa kan iya, as kan mangitoray anchi so rakorakoh a pagāryan.

---

* **11:1 11:1** Dan. 5:31 † **11:2 11:2** Iya, ki si Ekserses. Esr. 4:5; Est. 1:1 ‡ **11:3 11:3** Iya, ki si Alexander a Mabīleg a nangitoray so rakoh a impiryō. No kadiman na, ki do 323 sakbay a naiyanak si Āpo Jeso-Kristo. As no “impiryō,” ki nasnasyon mana pagpagāryan saw a itorayan no impirador. § **11:5 11:5** No āryaw, ki si Ptolemy Lagos. As no hiniral, ki si Selewsos Nikator.

⁶ Anchan mapahabas tawtawen,* magkakampi sanchi a dadwa. As ipakabahay nanchi no āryaw no abagātan do Egipto iyaw pōtot naw a mabakes do āryaw no ammyānan do Sirya tan maypadekket kapagkampi da. Ki alit na, marawa aba no kayit no mabakes a patongtongen nawri a kapagkampi da. Makteb anchiw katoray no āri do Sirya.† As no binaket naw, anak naw a mahakay, kan siraw magsirsīryaw dya, ki maipadiman sanchi.

⁷ “Sinpangan na, myan anchiw yapo do kaliposan no mabakesaw a taga Egipto iyaw mayparin a āri do Egipto. Daropen nanchiw bōyot no āryaw do Sirya. Asdepen nanchiw kōta daw, as kan abāken na sa.

⁸ Ikaro na pa sanchiw didyosen da a iyangay do Egipto, magrāman bolto da saw kan mapapateg saw a warawara a naporin do pirak kan balitok. As do somarsarano saw a tawtawen, ginobat na pabaw āryaw no Sirya.

⁹ Do katayoka no tawtawen a katalna, raoten nanchi no āri do Sirya iyaw pagāryan no āryaw do Egipto, ki mapilit nanchi a magsonod.

¹⁰ Magsagāna sanchiw pōtot no āryaw do Sirya a machigobat, kan mangpeh so rakoh a bōyot.

---

* **11:6 11:6** Myan apat a poho a katawen a napahabas. As iyaw āri do Egipto do dya, ki si Ptolemy Piladelphos. As no āri do Sirya do dya, ki si Antiochos Teos. Myan Āri Antiochos Soter sakbay iya. † **11:6 11:6** No āri do Sirya, ki naysyay sa kan baket na a iyaw pōtotaw no āri do Egipto, kan minirwa kinabahay naw dāmawaw a baket na. Nya dāmo a baket na, ki diniman naw āryaw a lakay na do dīta, kan inpadiman naw binaketaw ni lakay na a taga Egipto tan mapatnek anak naw a mahakay a tādi ni āri.

Domalapos sanchi a akmay mayit a layos, kan romapit anchiw gobat do kōta no kabōsor na a Egipto.”

¹¹ Tinongtong na a maychirin a kāna, “Sinpangan na, iyaw āryaw no Egipto maynamot do taywara a kasoli na, ki magmarcha anchi a manggobat so āryaw do Sirya a mangpeh so rakoh a bōyot, ki maābak anchi a alit iyaw āryaw do Sirya

¹² As anchan maikaro nakalasad saw a yapo do rakohaw a bōyot do nakaābak da, mapnonchi so kapangas no āryaw do Egipto, kan ipadiman nanchiw rīniborībo a tawotawo, ki kanāw nabanchi a magballigi.

¹³ Iyaw no āri naw no Sirya, ki mirwanchi a mangpeh so bōyot na a rakorakoh kan nanmaw. As anchan homabas tawtawen, mirwa dananchi a machigobat a myan so taywara a rakoh a bōyot a komplito so machita.

¹⁴ “Do dāwri a chimpō, āro sanchiw mangkontra so āryaw do Egipto. As magribildi sanchiw maranggas saw a mahahakay a mismo a tawotawo mo a Jodyo sigon do katongpal no parmataya, ki abanchi iyaw balligi da.

¹⁵ Somarono, iyaw āri no Sirya kan bōyot na saw, ki mangay sanchi do asa syodad a mahnyi so ahad, kan mapaytokon sa so tana do gaganaw no ahad no syodad tan makakayat sa a mangsākop.‡ Aran mangay sanchiw bōyot a yapod Egipto, mangābak saba. Aran siraw kayiyitan dyira, ki abanchi iyaw ayit da a manglāban

---

‡ 11:15 11:15 Nya syodad, ki Sidon a inaagaw no āryaw no Egipto.

siras taga Syira.

¹⁶ Iyaw mangraotaw a āri do Sirya, ki parinen naw chakey na. Abanchiw komontra sya. Maytēnek anchi do madayagaw a tana a Israel, kan myan anchiw panakabalin na a mangrārayaw so nya tana.

¹⁷ Ipapāti nanchi no āri do Sirya iyaw mangyangay so kabileg no intīro a pagāryan na, kan machikampi do āryaw do Egipto. Ipakabahaya nanchiw pōtot na a mabakes do āryaw no Egipto tan rārayawen naw pagāryan no kabōsor na. Ki matongpal abanchiw plāno naya mana makasidong aba dya.

¹⁸ Katayokan nawri, raoten na sanchiw omyanaw do payis no kanayan kan sakōpen nanchiw āro dyira. Ki myan anchiw komander a yapo do matarek a tana a mamenpen so katangsit naw, kan ipadidiw na dyaw mismo na a katangsit.

¹⁹ Katayokan nyaya, maybidinchi iyaw āryaw dyirad kōta na saw do mismo na a tana. Ki dāwrinchi, makachichad kan malba, as kan nawriw pachipandan na.

²⁰ “Matarek dananchi a āri iyaw machitādi dya, as toboyen nanchiw asa magsingsingir so bwis tan tongtongen naw kadayag no pagāryan na. Ki katayoka no dēkey a chimpo, madiman anchiw āryaw, ki maynamot aba do riribok mana gobat.”

Iyaw Marahet a Āri do Sirya

²¹ Tinongtong no akmau tawo a maychirin a kāna, “Matarek dananchi a āri iyaw machitādi

do āryaw no Sirya a asa marahet a tawo a abo kalintegan na a magāri. Maychihat anchi a mangay kan agawen nanchi iyaw toray a maynamot do kapagpasablog na.

²² Akmanchiw mayit a layos, boyasen na sanchiw bōyot do salapen na a rārayawen. On, sira kan iyaw prinsipyaw no tōlag, § ki mayengay sanchi a madiman.

²³ No machikampi di āryaya, ki sikāpan nanchi. As maypayit anchi a aran dēkey bōyot na.

²⁴ Do chimponchi a matalek dana saw kababaknangan saw a probinsya, kellaten na sanchi a raoten. Parinen nanchiw dyi da pa polos a pinarin da simna aāmang na. Ibōnong nanchiw nasamsam na saw a warawara dyirad bōyot na. Magpangta anchi a rārayawen na saw kōta da. Aran komwan, ki myan pandan na.

²⁵ “Do rakoh a bōyot na, maawis anchiw nya āri yapo do katoray kan kated na a manggobat so āryaw do Egipto. Ki no āryaw no Egipto, ki bayaten nanchi a gobaten do rakohaw kan mabileg a bōyot na. Ki magballigi abanchi, ta myan sanchiw magpangta a komontra dya.

²⁶ Aran siraw kahanghang naw do kanan na, ki pakayapwan anchi no karārayaw na. Siraw bōyot na saw, ki maopas sanchi kan āronchiw madiman do kapachigobat da.

²⁷ Siraw dadwaw a āri, ki mayengay sa do

---

§ **11:22 11:22** Iyaw prinsipyaya, ki batahen dan kadwan a iya, ki si Onias a asa malinteg a katotohosan a pādi no Jodyo do dāwri a chimpo. Sigon do istorya do dāwri a chimpo, ki nadiman si Onias do tawen a 175 BC.

kaipanggep da mamarin so marahet. Maydisna sanchi do asa a lamisaan, kan maysinbayataw sanchi, ki abaw sinpaspangan na. Ta no pandan na, ki ari pad marapit do naitongdo a chimpō.

²⁸ Somabat anchiw āryaw no Sirya do bōkod na a tana a panawbi naw āro a kinabaknang. Ki no kapangtokto na, ki karārayaw nanchi so masantwanaw a tōlag a maynamot do kapagdaydāyaw dan tawotawo no Dyos. On, parinen nanchiw inplāno na, as kapaybidi na do bōkod na a tana.

²⁹ “Do naitongdwaw a chimpō, mirwa anchiw āryaw do Sirya a mangraot so Egipto, ki machitarek anchiw pachipandan na.

³⁰ Myan sanchiw maglogan do gapor a yapo do Kittim* a machikontra dya. Mamo anchi a magsonod a somabat. Ki makasokasolinchi a mangranggas siras tawotawowaw no masantwanaw a tōlag, kan isakit na sanchiw nangtadyichokodaw so nawri a tōlag.

³¹ “Magparang sanchiw bōyot na saw, kan yangay da laponan iyaw masantwanaw a yanan a akmay kōta.† Pagsardengen danchiw kararaw a kapangidāton, kan patneken danchiw makamwamomwaw a mangrārayaw.‡

³² Do kapagpasablog anchi no āryaw, mapoligos naw aligsgos dan tomnadyichokodaw so tōlag. Ki siraw tawowaw a makapatak so Dyos da, ki nāw danchi a somkad do āryaw.

---

* **11:30 11:30** Bata dan kadwan a “Kittim,” ki iyaw pōro a Sypros do Mediterranean a Tāw. As bata no kadwan, ki siraw taga Roma. † **11:31 11:31** Iyaw “masantwan a yanan,” ki iyaw timplo. ‡ **11:31 11:31** Dan. 9:27

³³ “As siranchiw masisīribaw dyirad tawotawo saw, ki mangnanawo sanchi so āro tan myan anchiw kapakaāwat dan nachinanawo dyira. Ki alit na, madiman sanchi do ispādaw masisīrib saw mana masosohan mana matiliw mana masamsaman.

³⁴ Siraw nya naranggasan, ki makarawat sanchi so dēkey a kasidong. Ki āro sanchiw machirapa dyira a sin-gaganay.

³⁵ Kadwan anchi dyirad masisīrib saw, ki makalak-am sanchis tōok. Tan komwan, madalosan sanchi tan abo pakapilāwan da a manda do ōras no pandan, ta no naitongdo a chimpō, ki ari pad nawara.”

No Kapatohos no Āryaw so Inawan na

³⁶ Binata na pa dyaken no akmau tawo a kāna, “Parinen anchi no āryaw iyaw chakakey na. Patohosen nanchi kan itan-ok nanchiw inawan na a matwatohos kan aran āngo a dyos, kan maychirin so taywara a marahet a maikontra do Katotohosan a Dyos. Maparin na sanchiw nya mandan do chimpō a kadōsa sya no Dyos. Ta no naikeddeng naw, ki masigorādo a matongpal anchi.

³⁷ Ikaskāso na sabanchiw dyos dan kapoonan na sa mana iyaw dyos a chadaw dan mababakes§ mana aran āngo a dyos, an dya patohosen nanchiw inawan na a matwatohos kan tabo.

³⁸ Basbāli a padayāwan nanchi iyaw dyos no kōta saw. Iyaw nya dyos, ki chinapatak

---

§ 11:37 11:37 Nya dyos, ki mayngaran so Tammos do chirin Hebreo mana Adonis do chirin Greigo. Inanohdan da a nya dyos, ki makasidong a mapabōgi so mababakes. Esk. 8:14

daban kapoonan na sa, ki padayawan nanchi do kaitoroh na dya so balitok, pirak, mapateg saw a bato, kan kadwan saw a mangīna a sāgot.

³⁹ Mangraot anchi so kabibīlegan a kōta do sidong no asa gan-ganaet a dyos. Siranchiw mangbigbigaw sya, ki taywara na sanchi a padayāwan. Payparinen na sanchi a magtoray so āro a tawotawo, kan ibinglay nanchi dyiraw tana a gon-gona da.

⁴⁰ “Anchan chimpo no panongpalan, daropen nanchi no āri no Egipto āryaw do Sirya. Ki no āri no Sirya, ki alipogpogen nanchi iya a konso logan saw a pachigobat, nakakabalyo, kan matokpoh a bonggoy no gapor. On, mangay anchi do āro a nasnasyon, kan hanyiben na sa a daropen akmay layos.

⁴¹ Raoten na panchiw madayagaw a tana, kan dimanen nanchiw rīnibrībo a tawotawo. Ki makalasad sanchiw myan do tana a Edom, Moab kan iyaw nabidin a partis no Ammon.

⁴² Ilonat nanchiw tachay na dyirad āro a nasnasyon, kan aran Egipto, ki makadichan abanchi.

⁴³ Mangitoray anchi siras naitayo a kinabaknang a balitok kan pirak, kan tabo mapateg a warawara no Egipto. As itonchi a masākop siraw taga Libya kan Etiopya.

⁴⁴ Ki no dāmag a yapo do dāya kan ammyānan, bakbaklen anchi iya. Do taywara a kasoli na, mangay anchi a mangrārayay kan mangdiman so āro.

⁴⁵ Patneken nanchiw toltolda na do payawan no tāw kan no madayag a masantwan a tokon. Ki madiman anchi, kan abanchiw somidong sya.”

12

No Manawdyi Sa a Chimpo

¹ Tinongtong no akma w tawo a mahakay a nakalaylay so mapino a tela a kāna, “Do dāwrinchi a chimpo, magparang anchi si Migel* a iyaw mabilegaw a prinsipipi a mangaywan siras tawotawo mo saw. Myan anchiw chimpo no kariribok a dyi pa namarin a nangrogi do nakaipātēnek da no nasyon a mandan do nawri a chimpo.† Ki anchan mangay nawri a chimpo, maisalākan sanchiw tawotawo mo a myan so ngaran do librowaw‡ a nakaitolasan no ngarangaran.

² Āro sanchi dyirad naynahah danaw do tanaya, ki magongar sanchi. Kadwan saw, ki mangnānam so byay a abos pandan. As no kadwan, ki mangdidiw sanchi so kasnesnek kan abos pandan a kaipsok.§

³ Siraw masisīrib, ki magranyag sanchi a akmas kasēdang no hanyit. Siraw mangipalongo so āro a tawotawo a mamarin so kalinteg, ki magranyag sanchi a abos pandan a akma siras bitohen.*

⁴ Ki imom Daniel, honen mo kan silyowan mo iyaw librowaw a mandan do chimpo no panongpalan. Āronchiw mayyayo do dya kan dwadaw a mangpādas a mangnāyon so kapakatoneng da.”†

---

* **12:1 12:1** Dan. 10:13, 21 † **12:1 12:1** Mt 24:21; Mk. 13:19; Pal. 12:7, 16:18 ‡ **12:1 12:1** Eks 32:32-33; Sal. 69:28; Pal. 3:5 § **12:2 12:2** Mt. 25:46 * **12:3 12:3** Mt. 13:43 † **12:4 12:4** Pal. 22:10

⁵ Sinpangan na, yaken a si Daniel, ki nanyideb ako kan naboya ko paw dadwaw a tawo a naytēnek do salapen ko. No asaw, ki myan do payis no oksong. As iyaw asaw, ki do payis do kabtang naw no oksong.

⁶ Asa dyiraw no nangyahes do mahakayaw a naylaylay so mapīno a tela a myan do atwaw no oksong a kāna, “Maypāngo pa so kahay sakbay a matongpal saw nya makaskasdāaw a kaparin?”

⁷ Iyaw mahakayaw a naylaylay so mapīno a tela a myan do atwaw no oksong, ki naydedpa a napatohos siras tanoro naw do hanyit, kan nadngey ko a insapata na do ngaran no sibibyayaw a abos pandan a kāna, “Maparin anchi do irahem no tatdo kan godwa a katawen. Anchan machipanda danaw panakabalin da no tawotawowaw no Dyos, ki matongpal anchi a tabo nya saya.”

⁸ Nadngey ko iyaw inbahey naw, ki naawātan kwaba. Dawa, inyahes ko a kon ko, “O āpo, āngo iyaw kapachipanda tabo no nya?”

⁹ Binata na a kāna, “Mayam ka na, mo Daniel, ta nahon kan nasilyowan dana saw chirinaya a mandan do chimpo no panongpalan.

¹⁰ Āronchiw mangdalos so inawan da tan madalos sa a abos pakapilāwan. Ki siraw marahet saw, ki tongtongen danchiw karahet da, kan aba dyiraw kapakaāwat. Siranchi lang masisīrib saw myan so kapakaāwat.

¹¹ “Mangrogi do chimpwaw a nakapenpen no kararawaw a kapangidāton, kan nakapatnek no

makamwamomwaw a mangrārayaw,[‡] ki myan 1,290 a karaw.

¹² Ay, āngwa kabindisyon no makapangnanaya kan nāw na a mapodno mandan pandan no 1,335 a karaw.

¹³ “Ki imo mo Daniel, nāw mo a mapodno a mandanchan pandan. Maynahah kanchi, as anchan marapit iyaw panongpalan, maytēnek kanchi a mangrawat so pinakabinglay mwaw a tāwid mo.”

[‡] **12:11 12:11** Dan. 9:27; 11:31

Chirin ni Āpo Dyos
Ibatan: Chirin ni Āpo Dyos (Bible)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ibatan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

eadda728-8d3f-59ce-b1f6-7f4690e1023d